

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky
s dětmi**

Bakalářská práce

Autor: Anna Hrachová

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce v preventivních službách

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová, Ph.D.

Hradec Králové

2023

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Anna Hrachová

Studium: F20BP0129

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce v preventivních službách

Název bakalářské práce: **Příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi**

Název bakalářské práce AJ: Causes of repeated stays in Home for mothers with children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat příčinami opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi. Cílem teoretické části bude charakterizovat pojem rodina, popsat cílovou skupinu, obsah služby a jednotlivé činnosti v azylovém domě, vymezit příčiny pobytů v azylových domech na straně jedince i systému a představit služby pomáhající matkám s dětmi v okrese Náchod. Empirická část bude zaměřena na analýzu příčin opakovaných pobytů. Výzkum bude proveden pomocí kvalitativní výzkumné strategie metodou rozhovoru a studiem dokumentů jednotlivých informantů. Hlavním cílem práce bude zjistit, jaké jsou nejčastější příčiny opakovaných pobytů u klientek v Domově pro matky s dětmi.

HENDL, Jan. 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 4. přepracované a dopl. vyd. Praha: Portál. KREBS, Vojtěch. 2015. Sociální politika. 6. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer. MATOUŠEK, Oldřich. 2011. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál.

Zadávací pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Daniel Štěpánek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.6.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením mé vedoucí Mgr. Ivy Junové, Ph.D. a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Náchodě dne 28.5. 2023

Anna Hrachová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala mé vedoucí Mgr. Ivě Junové, Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat všem informantům a pracovníkům Domova pro matky s dětmi SV.ANNA v Náchodě za ochotu zúčastnit se mého výzkumu.

Anotace v českém jazyce a klíčová slova

HRACHOVÁ, Anna. 2023. *Příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá příčinami opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě.

Teoretická část se věnuje systému pomoci rodinám s dětmi v ČR, konkrétně vymezení pojmu osamocené rodičovství a sociálním službám poskytující pomoc rodinám s dětmi. Dále popisuje příčiny vedoucí k pobytu v Domově pro matky s dětmi, jednotlivé sociální služby pro rodiny s dětmi v okrese Náchod se zaměřením na popis a fungování Domova pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě.

Empirická část se zaměřuje na popis výzkumného šetření včetně rizik, které ze šetření vyplývají. Hlavním cílem je zjistit nejčastější příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi, a to prostřednictvím kvalitativní výzkumné strategie s využitím metody polostrukturovaného rozhovoru.

Klíčová slova

Osamocené rodičovství, Domov pro matky s dětmi, opakovaný pobyt, sociální služby pro rodiny s dětmi

Anotace v cizím jazyce a klíčová slova v cizím jazyce

HRACHOVÁ, Anna. 2023. *Causes of repeated stays of in Home for mothers with children*. Hradec Kralove: University of Hradec Kralove, Faculty of Philosophy, Bachelor Thesis.

Bachelor's thesis deals with the causes of repeated stays of female clients in the Home for mothers with children SV. ANNA in Náchod.

The theoretical part is devoted to the system of assistance to families with children in Czech Republic, specifically the definition of the concept of single parenthood and social services providing assistance to families with children.

It also describes the reasons leading to a stay in a Home for mothers with children, individual social services for families with children in the Náchod county (district) with a focus on the description and functioning of the Home for mothers with children SV. ANNA in Náchod.

The empirical part focuses on the description of the research investigation, including the risks that arise from the investigation. The main goal is to find out the most frequent reasons for repeated stays of female clients in a Home for mothers with children through a qualitative research strategy using the semi-structured interview method.

Key Words

single parenthood, Home for mothers with children, repeated stay, social services for families with children

Obsah

Obsah.....	7
Seznam použitých zkratk.....	9
Úvod.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Systém pomoci rodinám s dětmi v ČR.....	12
1.1 Osamocené rodičovství	12
1.2 Sociální služby pro rodiny s dětmi	14
1.2.1 Azylové domy	14
2 Příčiny pobytů v domovech pro matky	16
2.1 Bezdomovectví.....	17
2.2 Domácí násilí	19
2.3 Chudoba	20
2.4 Nezaměstnanost.....	21
2.5 Zadluženost	23
2.6 Nedostupnost sociálního bydlení	23
3 Sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám v okrese Náchod.....	25
3.1 Sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám.....	25
3.2 Domov pro matky s dětmi SV. ANNA	26
3.2.1 Charakteristika zařízení.....	27
3.2.2 Cílová skupina.....	27
3.2.3 Cíle azylového domu.....	27
3.2.4 Činnosti azylového domu.....	28
EMPIRICKÁ ČÁST.....	33
4 Metodické ukotvení výzkumu.....	33
4.1 Hlavní cíl výzkumného šetření a dílčí cíle	33
4.2 Transformace dílčích cílů a tazatelských otázek	33
4.3 Výzkumná strategie.....	35
4.3.1 Metody šetření.....	36
4.3.2 Rizika a výhody kvalitativní výzkumné strategie	36
4.4 Výběr výzkumného vzorku	37
4.4.1 Kritéria pro výběr vzorku.....	37
4.5 Etická rizika	37
4.6 Popis a průběh šetření	38
4.7 Způsob zpracování získaných dat.....	39

5	Popis a interpretace výsledků	40
5.1	Popis a interpretace dílčího cíle č. 1	40
5.2	Popis a interpretace dílčího cíle č. 2	43
5.3	Popis a interpretace dílčího cíle č.3	44
5.4	Popis a interpretace dílčího cíle č. 4	47
5.5	Popis a interpretace dílčího cíle č. 5	50
	Shrnutí výsledků výzkumného šetření	52
	Závěr	54
	Seznam tabulek	56
	Seznam použité literatury a zdrojů	57
	Seznam příloh	I

Seznam použitých zkratk

aj. – a jiné

ČSÚ – Český statistický úřad

DC – Dílčí cíl

DnB – Doplatek na bydlení

DMD – Domov pro matky s dětmi

HN – Hmotná nouze

např. - například

NSS – Nepříznivá sociální situace

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

SASRD – Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

PnB – Příspěvek na bydlení

PnD – Přídavek na dítě

PnŽ – Příspěvek na živobytí

TO – Tazatelská otázka

tzv. – tak zvané

ÚP – Úřad práce

Úvod

Bakalářská práce se zabývá příčinami opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi. Toto téma jsem si zvolila na základě praxe, kterou jsem vykonávala v Domově pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě. Během praxe jsem měla možnost pozorovat četnost opakovaných pobytů, a to ne jenom v tomto konkrétní zařízení, ale napříč různých domovů pro matky s dětmi, kdy klientky po skončení platnosti smlouvy přechází z jednoho zařízení do druhého. Jelikož mi pracovníci zařízení nedokázali jednoznačně objasnit příčinu opakovaných pobytů, rozhodla jsem se tento fenomén prozkoumat více do hloubky a získat informace, které mi pomohou zodpovědět hlavní cíl této práce. Mimo mou zkušenost z praxe mě téma zaujalo i z hlediska nedostatečného výskytu tohoto fenoménu v literatuře, která se zabývá spíše problematikou azylových domů jako celku. Dle mého názoru je výskyt opakovaných pobytů poměrně obvyklý a měla by být na tuto problematiku zaměřena větší pozornost.

Hlavním cílem je zjistit nejčastější příčinu opakovaných pobytů u klientek v domově pro matky s dětmi. V teoretické části práce se věnuji objasnění pojmu osamocené rodičovství, příčinám pobytu v domově pro matky s dětmi a jednotlivým sociálním službám pro rodiny s dětmi, které považuji za stěžejní v případě pomoci udržení si stávajícího bydlení po odchodu z domova pro matky s dětmi. Na základě těchto informací jsem hlavní cíl operacionalizovala do pěti dílčích cílů a to zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena vnitřními nebo vnějšími faktory, zda má původní rodina matky vliv na její opakovaný pobyt, zda se příčina prvního pobytu shoduje s příčinou pobytu opakovaného, zda má průběh prvního pobytu vliv na opakovaný pobyt, a jako poslední zjistit, zda byla klientka po ukončení pobytu v domově pro matky s dětmi odkázána na návaznou službu. K dosažení odpovědí na dílčí cíle bude využita kvalitativní výzkumná strategie, konkrétně polostrukturovaný rozhovor realizovaný s klientkami Domova pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě.

Přínos bakalářské práce vnímám v přiblížení fenoménu opakovaných pobytů sociálním pracovníkům i laické veřejnosti. Zjištěné výsledky by mohly mít přínos pro sociální pracovníky Domova pro matky s dětmi SV. ANNA konkrétně pro jejich práci s klientkami a nastavování cílů v individuálních plánech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Systém pomoci rodinám s dětmi v ČR

V této kapitole se zaměřuji na problematiku osamocení rodičovství, stručně popíšu jednotlivé sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi a konkrétněji představím služby azylových domů.

1.1 Osamocené rodičovství

U osamocení rodičovství se konkrétně zaměřuji na ženy jako osamocené rodiče, jelikož jak již bude popsáno níže, jsou to právě matky s dětmi, které využívají služby Domova pro matky s dětmi (dále DMD), na který je zaměřena empirická část této práce. Uvědomuji si, že ne všechny matky s dětmi v DMD jsou stavěny do role samoživitelky, avšak v dané situaci, kdy jsou klientkami azylového domu jsou na výchovu dětí samy, jelikož azylový dům neumožňuje pobyt celé rodině. Mnohdy je sám partner v jiném pobytovém zařízení či ve výkonu trestu a nepředstavuje tak např. finanční podporu rodiny. Pro účely mé práce se proto ztotožňuji s interpretací Kodymové a Koláčkové (in Matoušek a kol., 2010), které uvádí, že osamocení rodič je ten, kdo nežije se svým partnerem. Stejná problematika ohledně definování samoživitelství v azylovém domě je popsána Kuchařovou a Janurovou (2016), které ve svém šetření uvádí, že „v azylovém domě mohou žít matky „samoživitelky“ s dětmi, přičemž některé jsou vdané, odstěhované od partnera, jiné jsou skutečně osamělé matky a jiné zde žijí bez partnera proto, že pro rodinu bylo snazší nalézt azyl zvlášť pro matku s dětmi a zvlášť pro otce jako jednotlivce.“ (Kuchařová, Janurová, 2016. s. 162)

Na osamocené rodičovství poukazuje Haasová (2005), která popisuje oslabení úplných rodin a nárůst neúplných rodin. V souvislosti s neúplnými rodinami uvádí pojem rizikové rodiny, což jsou rodiny s výskytem závislostí, domácího násilí, duševních poruch, kriminality a také sem zařazuje svobodné matky. Z toho vyplývá, že neúplné rodiny mají své funkce narušené. Sobotková (2007) však upozorňuje na neoprávněné zjednodušení toho, že by neúplná rodina měla být méně funkční než úplná. Kvalitu rodinného soužití dle jejího názoru nelze posuzovat podle uspořádání a struktury rodiny.

Nelze tedy tvrdit, že by neúplnost rodiny zapříčinila narušení funkcí rodiny. Lze však konstatovat, že osamocené rodičovství s sebou nese určitá znevýhodnění.

Osamocení rodiče se častěji potýkají s nezaměstnaností, chudobou, sociálním vyloučením nebo nedostatečným přístupem k adekvátnímu bydlení (Matoušek a kol., 2010). Kromě přístupu k bydlení mají samozivitelky také problémy s udržení si stávajícího bydlení. Náklady na bydlení pro ně představují větší podíl na celkových měsíčních nákladech než při společném soužití z důvodu absence jednoho z příjmu (Dudová, 2009). Absence jednoho z příjmů se projevuje nejen v oblasti bydlení, ale také v oblasti stravy, zdravotní péče či vzdělávání. Mnohdy musí rodiče v důsledku finančních problémů omezit výdaje za dětské volnočasové aktivity, které pak ztratí možnost kvalitně trávit svůj volný čas a rozvíjet se. Finanční situaci rodiny také znesnadňuje nehrazení výživovací povinnosti a problémy s vymáháním. Výživné je možné vymáhat formou exekuce, avšak soudní řízení trvají i řadu měsíců. V případě, že je matce uznán nárok na pobírání náhradního výživného může si o něj zažádat. Náhradní výživné však pobírá pouze po dobu dvou let (Matoušek a kol., 2010).

Osamocené matky se také potýkají s nezaměstnaností, která se pojí s nedostatkem pracovních pozic pro matky pečující o děti. Téma nezaměstnanosti bude však blíže popsáno v podkapitole 2.4 Nezaměstnanost.

Ke zlepšení finanční situace rodin s dětmi (rodina s dětmi je zde chápána i jako osamocení rodič s dítětem) napomáhá systém státní sociální podpory. Jedná se o dávky posilující příjmy rodin s dětmi, kam lze zařadit: přídatky na děti, dále specifické dávky jako je mateřský příspěvek a rodičovský příspěvek, porodné, dávky pěstounské péče či příspěvek na bydlení, při vysokých nákladech za bydlení (Krebs, 2015). Rodinám, pro které je příjem společně s dávkami státní sociální podpory nedostačující k naplnění základních životních potřeb, je možné vyplácet dávky hmotné nouze, tedy příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, či možnost využít jednorázovou dávku mimořádně okamžité pomoci, například na složení kauce (Gojová a kol., 2014).

Kromě finanční podpory lze rodiny s dětmi podpořit i nefinančně, a to prostřednictvím sociálních služeb, které budou blíže popsány v následující kapitole.

1.2 Sociální služby pro rodiny s dětmi

Sociální služby představují pro rodiny s dětmi nefinanční podporu poskytovanou v jejich prospěch. Mezi služby pro rodiny s dětmi lze dle Matouška (2007) zařadit např.: OSPOD, kojenecké ústavy, dětské domovy, domy na půli cesty, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, azylové domy pro matky s dětmi, nestátní organizace poskytující psychologickou pomoc, sanace rodiny, pedagogicko-psychologické poradny, poradny pro rodiny...

Kodymová a Koláčková (in Matoušek a kol., 2010) se zaměřují konkrétně na sociální služby pro osamocené rodiče mezi které řadí azylové domy, odlehčovací služby, pečovatelskou službu pro rodiny s dětmi, služby poskytující poradenství, ranou péči a nestátní organizace jako např. centra pro rodinu či mateřská centra. Tyto služby „*mají nejen pomoci osamoceným rodičům překonat mimořádně náročnou nebo krizovou situaci, kterou nemohou nebo neumějí vyřešit, ale především ochránit nezletilé dítě.*“ (Kodymová, Koláčková i Matoušek a kol. 2010, s. 48)

Mezi již zmíněné služby bych zařadila sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (dále SASRD), které představují podporu a pomoc rodinám při řešení jejich nepříznivé sociální situací (dále NSS). NSS se rozumí „*oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.*“ (Zákona č. 106/2008 Sb., §3) V souvislosti SASRD se jedná např. o ztrátu zaměstnání i bydlení, nízké příjmy, výchovné problémy aj.

Podrobnější popis vybraných služeb je uveden v podkapitole 3.1 Sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám, kde se již zaměřuji na sociální služby v konkrétní lokalitě.

1.2.1 Azylové domy

V ČR lze azylové domy rozlišovat dle cílové skupiny, pro které jsou určeny. Dle registru poskytovatelů sociálních služeb lze rozlišovat typy azylových domů. Jedná se o azylové domy pro matky s dětmi, azylové domy pro rodiny s dětmi, azylové domy pro muže,

azylové domy pro osamělé rodiče s dětmi, azylový dům pro muže a ženy a azylový dům pro ženy.

Pro účely této práce se konkrétně zaměřím na azylový dům pro matky s dětmi. DMD představuje pomoc a podporu matkám s dětmi, které se ocitly v situaci, kterou nejsou schopny samy vyřešit. Poskytuje ubytování na přechodnou dobu, poradenství v oblasti financí, hygieny, péče o domácnost a děti, zaměstnání či bydlení. Pobyt je také zaměřen na prohloubení a upevnění vztahu mezi matkou a dítětem (Švamberk, Šauerová, 2011). „*Výsledkem úsilí azylových domů pro matky s dětmi by měla být po odchodu matky její resocializace tzn., že by matka měla dovychovat děti, začlenit se plně do sociálně funkční společnosti, případně založit funkční rodinu.*“ (Švamberk, Šauerová, 2011, s. 61).

Jak již bude v následujících kapitolách uvedeno, ne vždy se proces resocializace podaří a v důsledku toho dochází k opakovaným pobytům v DMD. Za opakovaný pobyt lze považovat minimálně druhý pobyt v jakémkoli DMD. Podrobnějšímu popisu fungování DMD se bude věnovat třetí kapitola.

2 Příčiny pobytů v domovech pro matky

Tato kapitola se zaměřuje na příčiny pobytů klientek v DMD. Jelikož se mi v dostupné literatuře nepodařilo najít nadefinované příčiny, rozhodla jsem se pracovat s příčinami, které nejčastěji vedou ke ztrátě bydlení a s tím spojeným bezdomovectvím. „*Dle evropské typologie ETHOS patří mezi bezdomovce nejen zjevní bezdomovci (osoby spící venku), ale také: osoby v ubytovnách, osoby žijící v azylových domech či domech na půli cesty, osoby v přístřeší po vystěhování z bytu.*“ (Matoušek, Snopek, 2014, s. 27).

Lze tedy říci, že faktory vedoucí k bezdomovectví mohou být příčinami k pobytu v DMD. Dle Schwarzové in Matoušek (2010) jsou faktory objektivní a subjektivní. Objektivní faktory jsou ovlivněny společností. Mezi ně patří např.: politika zaměstnanosti, bytová politika, či postoj většinové společnosti k menšinám. Subjektivní faktory jsou ovlivněny jedincem a jeho okolím a dle Haasové (2005) je lze rozdělit do čtyř kategorií. Jedná se o materiální faktory (ztráta bydlení, nízké příjmy, či nezaměstnanost), vztahové faktory (rozvod, domácí násilí, či osamělost), osobní faktory (drogy, gamblerství, duševní či tělesné onemocnění) a v neposlední řadě institucionální faktory (propuštění z výkonu trestu, či ústavu).

Dále jsem vycházela z rizik, které vyplývají z osamocení rodičovství, jelikož za cílovou skupinu DMD lze považovat osamocené matky. Tato rizika pak mohou představovat příčinu ztráty bydlení a následně i příčinu pobytu v DMD. Dle Kodymové a Koláčkové in Matoušek a kol. (2010) mezi tyto rizika patří ohrožení základních funkcí rodiny, nezaměstnanost, chudoba, bytová problematika, ekonomické znevýhodnění, nebo sociální izolace.

Jako poslední jsem se inspirovala knihou od Daniely Brůhové (2015), která představuje sedm reálných příběhů matek s dětmi, které se ocitly ve vztahové, dluhové či sociální pasti a představují typické problémy, se kterými se setkávají. Jsou zde zmíněny pojmy jako např. dluhy, psychické a fyzické násilí, ekonomické násilí, ohrožování dětí, drogy, neplacení výživného, nezaměstnanost, či lhostejnost úřadů.

Po nastudování literatury jsem tedy mezi příčiny pobytů v DMD zařadila pojmy, které se nejčastěji vyskytovaly v souvislosti s riziky osamocených matek, riziky, kterým jsou vystavovány ženy s dětmi a s příčinami ztráty bydlení a vzniku bezdomovectví.

2.1 Bezdomovectví

Pojem bezdomovectví lze definovat více způsoby. Schwarzová (in Matoušek a kol. 2010) popisuje bezdomovectví jako sociální jev, který je podmíněn mnoha faktory a představuje krajní podobu sociálního vyloučení, kdy sociální vyloučení lze dle MPSV definovat jako „*vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace.*“ (MPSV, 2022, online). Vágnerová (2014) zmiňuje při definici bezdomovectví nejen chybějící přístřeší a sociální vyloučení, ale také ztrátu bydlení, která následně vede k bezdomovectví. V souvislosti se ztrátou bydlení a pojmu bezdomovectví, uvádí Matoušek a Snopek (2014) ve své metodice, že: „*bezdomovectví je často v obecném povědomí zužováno na problém lidí, kteří žijí „na ulici“ a jsou poměrně snadno odlišitelní na základě svého zevnějšku (tzv. „zjevné bezdomovci“). Problém bezdomovectví se však netýká jen lidí, kteří žijí na ulici a bez přístřeší. Řada osob je ohrožena ztrátou bydlení, nebo jejich bydlení není dostatečně stabilní či kvalitní.*“ Lze tedy konstatovat, že bezdomovectví je ovlivněno mnoha faktory, kdy příčinou je ztráta bydlení a důsledkem sociální vyloučení. Jak již bylo zmíněno v úvodu do této kapitoly, mezi bezdomovce lze zařadit nejen osoby bez přístřeší, ale také osoby v azylových domech.

Pro účely této práce je dle mého názoru vhodné zaměřit se na příčiny vedoucí ke ztrátě bydlení, jelikož právě tyto příčiny mohou vést k pobytu v azylovém domě. Mezi faktory ovlivňující ztrátu bydlení lze zařadit přelidněnost bytu, nedostatečnou kvalitu bytu a finanční nákladnost bydlení. Přelidněnost bytu nastává v případě, kdy je velikost obytné plochy na osobu menší než 10 m² (Kuchařová, 2019). Dle Eurostatu (2021, online) se o prostorové tísní lze hovořit v případě, že není naplněn jeden z těchto požadavků: alespoň jedna místnost pro pár v domácnosti, jeden pokoj pro každého ve věku 18 let a více, jeden pokoj pro dvojici stejného pohlaví ve věku 12–17 let, jeden pokoj pro jednotlivce 12–17 let, který není zahrnut do předchozí kategorie a jeden pokoj pro dvojici dětí ve věku 12 let a méně. [přeloženo z angličtiny]

Pokud rodina nesplňuje jeden z těchto požadavků, lze říci, že žije v prostorové tísní. Přelidněnost představuje problém zvláště u neúplných rodin či u rodin s nižším dosaženým vzděláním. Prostorová tíseň je také pravděpodobnější, pokud je jeden z rodičů nezaměstnaný (Kuchařová, 2019).

Dále rodiny žijí v bytech, kde je narušena kvalita bydlení. Může se jednat o již zmíněnou velikost bytu, ale také o vlhkost, hluk z okolí, znečištění, či vandalismus. Tyto rodiny jsou následně vystaveny deprivaci, která společně s dalšími faktory, jako je např. snížená rodinná kompetence, může ovlivnit plnění rodinných funkcí a narušovat soudržnost rodiny. Hlavním problémem je získání a udržení si kvalitního bydlení. Rodiny se často potýkají s nízkými příjmy, dluhy, nezaměstnaností, či se ztrátou partnera a následně vzniklým samoživitelství (Kuchařová, 2019). Zvýšené riziko ztráty bydlení mají také jedinci, kteří jsou psychicky, či sociálně znevýhodnění. Jedná se o jedince vyrůstající v dysfunkční rodině, či v ústavním zařízení. Tyto jedinci byli v dětství nuceni čelit domácímu násilí, nezájmu ze strany rodičů, nedostatečným příjmům rodičů případně odejmutí z rodiny (Vágnerová 2014). Je podstatné zmínit, že *„ztráta bydlení je většinou postupným procesem oslabování kompetencí a podmínek pro jeho udržení, ale může být i životní změnou „ze dne na den“ (např. po rozvodu nebo ztrátě zaměstnání)“* (Kuchařová, 2019, s. 96) .

Zde bych ráda zmínila, že dle mého názoru je stěžejní, zda tyto rodiny spolupracující se sociální službou, která jim pomáhá s řešením jejich NSS a pracuje společně s rodinou na posílení kompetencí a podmínek pro udržení bydlení. Díky těmto službám je šance snížit rizika, která rodinu ohrožují a pokusit se tak zabránit ztrátě bydlení. Neznamená to však, že i přes pomoc služby nemůže nastat ztráta bydlení. Také si uvědomuji, že ztráta bydlení není vždy zapříčiněna pouze jedincem, ale i nedostupností kvalitního bydlení a nedostatkem sociálního bydlení. Na tuto problematiku se však zaměřím v podkapitole 2.6 Nedostupnost sociálního bydlení.

Na ulici se kromě jedinců mohou ocitnou i matky s dětmi, které uprchly před partnerem z důvodu domácího násilí. Ženy však tento problém mnohdy skrývají, tudíž je těžko odhalitelný a řešitelný. Pro matky s dětmi je určený domov pro matky s dětmi, na který se v takovém případě mohou obrátit. Mohou však nastat komplikace spojené s kapacitou zařízení či úplnou absencí azylového domu v konkrétním městě (Haasová, 2005). V případě, že se žena s dětmi rozhodne využít služby azylového domu, bude se jednat o dlouhodobé ubytování zpravidla po dobu jednoho roku. Cílem dlouhodobého ubytování je nácvik dovedností a schopností, díky kterým budou klientky schopny nést odpovědnost za svůj život a budou se tak moc osamostatnit se (Schwarzová in Matoušek a kol., 2010).

Kuchařová (2019) však v dlouhodobém pobytu v azylových domech spatřuje riziko. Dle jejich slov azylové domy ztrácejí po delší době svoji funkci, jelikož zde jedinci tráví více času, než pro který jsou určeny. Vytrácí se zde charakter přechodného bydlení a z azylového bydlení se stává běžná forma bydlení.

2.2 Domácí násilí

Domácí násilí v sobě zahrnuje všechny formy násilí a to psychické, fyzické, sociální, sexuální a ekonomické. Jedná se zneužití moci ze strany osoby, jež násilí vykonává vůči oběti, kterou se může stát jakýkoliv člen rodiny (Vágnerová 2014). Dle Wünschové (in Matoušek a Pazlarová, 2014) lze o domácím násilím hovořit v případě, že splňuje patřičná kritéria. Jedním z nich je jasné rozdělení moci a rolí v rodině. Dále se incidenty musí opakovat a násilí musí být vykonáváno ve společném obydlí. Osobně se nejvíce přikláním k definici Špatenkové (2011, s. 110), která uvádí, že „*aby se skutečně jednalo o domácí násilí, musí docházet k opakovanému (ojedinělá a zcela výjimečná facka ještě není projevem domácího násilí) a dlouhodobému týrání partnera či jiného dospělého člena rodiny, se kterým se dělíme o soukromí. Osoba násilná a osoba ohrožená jsou citově, sociálně a ekonomicky na sobě závislé, blízké osoby.*“

Domácí násilí je dle Špatenkové a Ševčíka (2011) předvídatelný jev, jelikož probíhá ve čtyřech fázích cyklu. První fází je hromadění, neboli vzrůstání napětí, kdy selhává komunikace a oběť začne vůči násilníkovi pociťovat strach. Druhá fáze se nazývá incident, při které již dochází k jedné z forem domácího násilí. Tuto fázi doprovází vztek, zastrásování, nebo výhrůžky. V této fázi může dojít k ublížení na zdraví a přivolání policie. Třetí fáze je usmíření, kdy se násilník omlouvá a snaží se celou situaci odlehčit, nebo dokonce zcela popřít. Nosí oběti dárky, dává jí najevo svou lásku a lítost ohledně incidentu, který se stal. Pokud tyto projevy lásky na oběť nezapůsobí, může dojít ze strany násilníky k výhrůžkám o sebevraždě, či sebepoškozování. Poslední fáze je klid, kdy je na nějakou chvíli na incident zapomenuto a násilí se nekoná. Po klidové fázi však opět nastává hromadění problémů a celý cyklus se přehrává znovu.

Oběti zpravidla nevyhledávají odbornou pomoc po prvním cyklu. V mnoha případech se za situaci stydí či pociťují vlastní vinu za násilí, které je na nich pácháno. Impulsem pro vyhledání odborné pomoci bývá brutální útok či podnět, jenž se zásadně dotýká dětí. Děti se stávají oběťmi domácího násilí i v případě, že jsou pouhými svědky. Toto

svědectví má následně negativní dopad na utváření osobnosti dítěte. Může také docházet k přebírání vzorců chování agresora, kdy se pro dítě násilí stává normálním jevem a je zde pravděpodobnost transgeneračního přenosu násilí v budoucích vztazích (Kuchařová, 2019). Dle statistiky centra ROSA z roku 2016 vyplývá, že násilí či jiné negativní jevy byly přítomny u 67 % procent původních rodin pachatelů. Výzkumu se zúčastnilo 354 klientek, jež se staly obětí domácího násilí. (Hronová, 2017, online)

Oběti domácího násilí, v kontextu této práce matky s dětmi, se do azylového domu dostávají ve fázi, kdy jsou rozhodnuté situaci řešit a opustit sdílenou domácnost s násilníkem. Tento krok může být součástí tzv. bezpečnostního plánu, který je s matkou sestaven např. pomocí intervenčního centra, která s obětí spolupracují na základě doporučení policie a OSPOD nebo i v případě, že se oběť na centrum obrátila sama (Wünschová in Matoušek a Pazlarová 2014).

Dle Budinové (2012) se z důvodu nedostatku sociálních bytů oběti domácího násilí obrací na domovy pro matky s dětmi či na azylové domy a utajenou adresou. Azylové domy mají však svoji maximální kapacitu a v některých lokalitách se ani nevyskytují. Po ukončení pobytu v azylovém domě je pro ženy nadále obtížné sehnat samostatné bydlení z důvodu vysokých nájmů. Z tohoto důvodu žijí v nevhodných podmínkách a zažívají prostorovou tíseň.

2.3 Chudoba

Chudobu nelze definovat jednotně. Haasová (2005) na chudobu nahlíží jako *na „stav, kdy si lidé nejsou schopni zajistit prostředky pro vlastní existenci.“* (Haasová, 2005, s. 17). Dle Haasové se chudoba také pojí s hmotnou nouzí a deprivací a úzce souvisí s nezaměstnaností, která ji více zesiluje. Kuchařová (2019) zase poukazuje na ukazatele sledující riziko chudoby, kdy domácnosti ohrožené chudobou, lze považovat za ohrožené tehdy, pokud splňují alespoň jeden ze znaků. Mezi tyto znaky patří nízký příjem, nezaměstnanost, materiální deprivace, či velké obtíže vyjít s příjmem.

Z definic se může zdát, že je poměrně snadno odhalitelné, kdo trpí chudobou a kdo ne. Ne vždy ale jedinec či rodina tyto znaky splňuje. Jedná se o tzv. skrytou chudobu, kdy jsou např. domácnosti vysoké příjmy a rodina se jeví jako fungující, ale nemusí tomu tak být. V domácnosti může žít žena bez příjmů, která bude trpět na úkor partnerových

vysokých příjmů, který se s ženou nedělí a nakládá s nimi pouze ve vlastní prospěch (Haasová, 2005)

Dle analýzy ČSÚ (2015) vyplývá, že skupinu, jež je nejvíce ohrožená chudobou, tvoří domácnosti, kde je pouze jeden dospělý starající se o dítě, což je nejčastěji žena samoživitelka.

Příjmy samoživitelů jsou zhruba o 30 % nižší než příjmy úplných rodin. Důvodem je pouze jeden příjem a výživné, které však nenahradí příjem druhé osoby. Mezi nejohroženější sociální skupinu lze také zařadit rodiny s třemi a více dětmi, neúplné rodiny, dlouhodobě nezaměstnané a jedince, žijící samostatně do 64 let (Kuchařová, 2019).

Ve spojitosti žen a chudoby vznikl pojem feminizace chudoby. Chudobu žen ovlivňují genderové rozdíly a konkrétně názor, že žena má být v domácnosti a starat se o dítě a muž má být živitel rodiny. Ženy se stanou ohrožené chudobou v případě, kdy dojde mezi partnery k rozvodu či rozchodu, což pro ně často znamená výrazný pokles životní úrovně. V důsledku péče o dítě, jsou ženy buď na mateřské dovolené nebo zaměstnány pouze na částečné úvazky. K této situaci nepřispívá ani nedostatek volných míst v jeslích či mateřských školkách. Z tohoto vyplývá, že mezi hlavní faktory feminizace chudoby patří nezaměstnanost a samoživitelství. Z dlouhodobého hlediska je pro osamělé matky finanční zajištění rodiny náročné a v případě, že není naplněna vyživovací povinnost otce, se tato situace mnohdy stává neúnosnou (Budínová, 2012).

2.4 Nezaměstnanost

Jak již bylo zmíněno se spojitostí s chudobou, která může vést k následné ztrátě bydlení, a tedy následnému využití služeb azylového domu, souvisí i nezaměstnanost.

Nezaměstnaností jsou dle Matouška (2007) nejvíce ohroženy osoby v předdůchodovém věku, absolventi, osoby s nízkou kvalifikací, osoby se zdravotním postižením, osoby s příslušností etnických menšin a ženy. Dle Kodymové, Koláčkové (in Matoušek a kol., 2010) však nejproblematictější skupinu však tvoří dlouhodobě nezaměstnaní, kteří v průběhu minimálně jednoho roku ztratí pracovní návyky a motivaci k práci. Řadí se sem osoby s nízkou kvalifikací, nebo zcela bez kvalifikace, kteří jsou často mladí a nemají zájem o zaměstnání. Z dlouhodobého hlediska jejich styl života přispívá

k vyloučení ze společnosti a následně k trvalé závislosti na dávkovém systému. Mimo jiné se u těchto osob v případě založení rodiny vyskytuje tzv. vícegenerační nezaměstnanost, což lze vysvětlit jako přenos určitého vzorce stylu života. V případě nezaměstnanosti rodičů a závislosti na dávkovém systému se tento vzorec přenáší na děti, které tento styl života považují za běžný a aplikují ho následně ve svém budoucím životě

V praxi se lze také setkat s nezaměstnaností z důvodu zadluženosti a exekuci z příjmů, kdy lidé mnohdy pracují raději na černo, aby nemuseli své dluhy splácet. Neuvědomují si však, případně to pro ně není podstatné, že jejich dluhy nadále narůstají a často také dochází k zneužívání sociálních dávek. Osoba pracující na černo je mnohdy zaregistrována na ÚP jako uchazeč o zaměstnání a pobírá podporu v nezaměstnanosti současně se mzdou, kterou zamlčí (Pázlarová, Matoušek, 2014).

Na téma nezaměstnanost u klientek azylových domů se zabýval výzkum, jenž je zaměřený na vnímané potřeby klientek azylových domů pro matky s dětmi. Z výzkumu vyplývá, že prioritou je nalezení nového bydlení a poté hledání zaměstnání. S opakovanými pobyty v azylových domech se matky dostávají do situace, kdy jsou dlouhodobě nezaměstnané, s čímž souvisí již zmíněné snížené pracovní návyky a motivace. Dále bylo zjištěno, že bariéry bránící nalezení nového zaměstnání, vnímají klientky na straně azylového domu. Jednou z nich jsou směny, které některé firmy požadují. Klientky nemohou pracovat na noční směnu, jelikož by nemohly nechat děti samotné přes noc. Nezletilé děti nemohou být dle pravidel azylové domu samy i během dne. Klientky tuto skutečnost vnímají jako překážku, jelikož nemají zajištěné hlídání. Jako bariéru vnímají i pravidelné povinnosti v azylovém domě jako jsou úklidy společných prostor, které musí být splněny do konkrétní hodiny. Některé klientky uvedly bariéru ze strany společnosti, a to konkrétně problém s diskriminací v zaměstnání z důvodu etnické příslušnosti či samotného pobytu v azylovém domě (Glumbíková, Gojová, 2016).

Za nezaměstnaností opět stojí příčiny na straně jedince i systému. Dle mého názoru je vždy zapotřebí při práci s klientem vnímat obě tyto sféry.

2.5 Zadluženost

Dluhová problematika může být jak příčinou, tak důsledkem ztráty bydlení. S postupným zdražováním potravin, služeb i bydlení se nízkopříjmové domácnosti dostávají do finanční krize a podléhají pak „výhodným nabídkám“ k různým nákupům či půjčkám. (Matoušek, Pazlarová, 2010). Následně již rodiny nejsou schopny své závazky splácet a jejich příjmy jim již nestačí na zajištění svých potřeb. Řešení pro ně představují další půjčky, díky kterým se postupně dostávají do spirály zadlužování (Šivlová, Zlámalová, 2014).

Nejčastěji jsou dluhy ohroženy matky samoživitelky, nebo rodiny s nízkými příjmy. S narůstajícími dluhy rodiny či osamocené matky ztrácí svůj sociální status a v důsledku nedostatečných financí nejsou schopny zabezpečit domácnost a péče o děti. Následně jsou nuceny hledat jiné formy bydlení např. ubytovny, či azylové domy (Šivlová, Zlámalová, 2014).

2.6 Nedostupnost sociálního bydlení

Mezi institucionální příčinu pobytu matek v DMD lze zařadit nedostupnost sociálního bydlení. Finanční nedostupnost bydlení se již dlouhodobě zvyšuje, a i přes podporu systému dávek určených na bydlení se lidem s nižšími příjmy nedaří pokrýt veškeré náklady spojené s bydlením. Kromě vysokých nákladů za bydlení se rodiny také potýkají s kaucemi, které se se běžně pohybují ve výši třech měsíčních nájmu. Pro nízkopříjmové rodiny tato skutečnost představuje bariéru při hledání nového bydlení. Mimo jiné se rodiny i přes existenci antidiskriminačního zákona potýkají s diskriminací ze strany pronajímatelů. Nejčastěji se jedná o diskriminaci z důvodu rasy, dále to pak může být z důvodu pohlaví, národnosti, zdravotního postižení aj. (Snopek, Matoušek, 2014).

Dle mého názoru jsou následně rodiny nuceny využít azylové domy. Ani ty však problém s nedostupným bydlením nevyřeší. Dokáží sice poskytnout bydlení pouze na nezbytně nutnou dobu, avšak nemají již možnost zajistit návazné bydlení či možnost využití sociálních bytů.

„Sociální byt je standardní zkolaudovaný byt nacházející se (zpravidla) mimo sociálně vyloučené lokality, který je přidělován na základě posouzení bytové nouze.“ (Sokačová, 2019, s. 10). Pobyt v sociálním bytě může být propojen s využitím podpůrné sociální služby. Míra intenzity podpory se posuzuje individuálně. Dostupnost těchto bytů však není dostačující, jelikož nedokáží pokrýt veškerou poptávku. Dlouhodobé hledání dostupného bydlení může být následně pro rodiny demotivující a může docházet k opakovaným pobytům v azylových domech.

3 Sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám v okrese Náchod

Tato kapitola je rozčleněna do dvou podkapitol, které jsou zaměřené na konkrétní sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám v okrese Náchod a na popis Domova pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě, na který bude zaměřený výzkum této práce.

3.1 Sociální služby poskytující pomoc ohroženým rodinám

V této podkapitole představím sociální služby na Náchodsku, na které se mohou osamocené matky s dětmi v případě, že se ocitly v NSS, obrátit. Tuto podkapitolu zmiňuji proto, že je dle mého názoru důležité spolupracovat s rodinami již v rámci prevence, a to v ideálním případě ještě před tím, než se ocitnou v azylovém bydlení. Všechny služby byly vyhledány na základě registru poskytovatelů sociálních služeb.

Aufori o.p.s.

Aufori o.p.s. je organizace, která má registrované dvě služby, a to terénní program a SASRD. Obě služby jsou poskytovány terénní formou, tedy v přirozeném prostředí klientů. Terénní program je zaměřený na jedince, ale může poskytovat pomoc i v rodinám, pokud se zakázka nevztahuje na dítě (Aufori, 2022, terénní program, online). SASRD pomáhá rodinám s nezletilými dětmi, které se ocitly v NSS a s touto situací si nejsou schopny poradit vlastními silami. SASRD pomáhá rodinám s udržením, či hledáním nového bydlení, s hledáním zaměstnání, s hospodařením, výchovou a péčí o děti nebo s vyřizováním dávek a jednáním na úřadech. Cílem služby je stabilizace rodinné situace, osamostatnění rodiny a předcházení odebrání dětí z rodiny, či zajištění vhodného prostředí pro návrat dětí z ústavní, či pěstounské péče. SASRD působí v okrese Hradec Králové, v okrese Jaroměř a v okresu Náchod (Aufori, 2022, SASRD, online).

Aufori také pomáhá prostřednictvím návazného programu Učí (se) celá rodina, který se zaměřuje na doučování dítě a na pomoc rodině při komunikaci se školou. Tato služba je také poskytována v přirozeném prostředí rodin.

Dokořán (Archa)

Organizace Dokořán se zaměřuje na zlepšení kvality života klientů a na prevenci vzniku sociálně patologických jevů u mládeže. Dále realizuje volnočasové aktivity pro děti a mládež, která prochází obdobím dospívání. Dokořán má registrovanou SASRD s dětmi s názvem Archa.

Archa spolupracuje s rodinami z Náchodska, které nejčastěji žijí v sociálně vyloučených lokalitách. Služba pomáhá rodině s řešením jejich NSS a podporuje rodinu v osamostatnění se. Služba je poskytována ambulantní i terénní formou (Dokořán, online).

NOMIA

Organizace NOMIA nabízí řadu služeb. V Náchodě lze nalézt pouze jednu z nich, a to konkrétně SASRD s názvem Centrum pro zdravě fungující rodinu. Centrum se zaměřuje na podporu rodin, které se ocitly v krizi. Rodinám nabízí psychologické poradenství, psychoterapii, odbornou podporu v době rozchodu nebo pomoc rodinám, ve které se objevilo násilí a mají narušené vztahy mezi sebou. Své služby poskytuje ambulantní i terénní formou a jsou bezplatné (NOMIA, 2022, online).

Manželská a rodinná poradna

Manželská a rodinná poradna poskytuje odborné sociální poradenství s prvky terapie pro jednotlivce, partnery, manželé a rodiny s dětmi, kteří se ocitli v NSS a mají bydliště v Královéhradeckém kraji. Poradna nabízí např. rodinné poradenství a terapie, skupinové terapie pro děti, pro mládež a pro dospělé nebo nácvik relaxačních technik. Zaměřuje se na osoby v krizi, rodiny s dětmi, oběti domácího násilí nebo děti a mládež ohrožené sociálně patologickými jevy. Služba je poskytována ambulantní formou a je bezplatná (Katalog sociálních služeb, Manželská a rodinná poradna, online).

3.2 Domov pro matky s dětmi SV. ANNA

V této podkapitole již přiblížím charakteristiku zařízení Domova pro matky s dětmi a zaměřím se na cílovou skupinu, činnosti poskytované dle Zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách a na podmínky přijetí či ukončení pobytu.

3.2.1 Charakteristika zařízení

Domov pro matky s dětmi SV. ANNA se nachází v Královéhradeckém kraji v okresním městě Náchod. Zřizovatelem tohoto zařízení je dle registru poskytovatelů sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách Oblastní charita Náchod. DMD je pobytová sociální služba poskytovaná zpravidla po dobu jednoho roku s nepřetržitým provozem, tedy 24 hodin 7 dní v týdnu. Celoroční dostupnost služby zajišťují pracovníci v sociálních službách prostřednictvím denních a nočních směn (Oblastní charita Náchod, 2023, online). Kapacita zařízení je dle výroční zprávy (2021) 72 lůžek pro 22 matek a 50 dětí.

3.2.2 Cílová skupina

Cílovou skupinu tvoří matky s dětmi, které se ocitly v NSS a nejsou schopny tuto situaci pomocí vlastních sil a blízkého okolí vyřešit. Zpravidla se jedná o ženy, které jsou ohroženy ztrátou bydlení, sociálním vyloučením, domácím násilím nebo ztrátou partnera (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

Kritérium pro přijetí matek nebo osob do azylového domu je minimální věk 18 let u matky a u dětí 0+ let. Jedná se o matky, které mají maximálně 4 děti ve své péči, nebo zletilé ženy v gravidním stavu. Služba je primárně poskytovaná občanům města Náchod a v případě volné kapacity občanům z celého Královéhradeckého kraje. DMD může odmítnout zájemce trpícího akutní infekční nemocí, duševní poruchou nebo z důvodu naplněné kapacity či požadování služeb, které zařízení neposkytuje (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

3.2.3 Cíle azylového domu

Cílem DMD je poskytnout svým klientům bezpečné zázemí pro stabilizaci a následnou podporu a pomoc při řešení jejich NSS. Zařízení se zaměřuje na samostatnost, kdy jsou nabídnuty jednotlivé možnosti, jak tuto situaci řešit a klientky se samy s podporou sociální pracovníce a klíčového pracovníka snaží svoji situaci vyřešit, nebo alespoň zmírnit její následky. Cílem je také podpořit kompetence klientek v oblasti hospodaření, výchovy a péče o domácnost (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

3.2.4 Činnosti azylového domu

DMD poskytuje dle § 57 odst. 2 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách tyto základní činnosti: „a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, b) poskytnutí ubytování, c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“

Tyto základní činnosti jsou dle § 22 Vyhlášky 505/2006 Sb. zajišťovány v rozsahu těchto úkonů:

„a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- 1. vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu nebo pomoc s přípravou stravy,*
 - 2. zajištění nebo poskytnutí stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování,*
- tato základní činnost může být zajišťována jen v rozsahu 1 úkonu,*

b) poskytnutí ubytování:

- 1. ubytování po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok,*
- 2. umožnění celkové hygieny těla,*
- 3. vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla, výměny ložního prádla,*

c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

- 1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí vyplývajících z individuálních plánů,*
- 2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob, včetně uplatňování zákonných nároků a pohledávek.“*

Vyhláška 505/2006 Sb. mimo jiné stanovuje maximální výši úhrady za celodenní stravu, oběd a ubytování. Částka za celodenní stravu činí 205 Kč, za oběd 95 Kč, za ubytování zletilé osoby 150 Kč denně nebo rodiny s nezletilými dětmi 120 Kč za dospělého a 80 Kč za dítě na den.

Nyní bych se již chtěla zaměřit na konkrétní popis jednotlivých činností, které dle zákona o sociálních službách poskytují v DMD.

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy

DMD neposkytuje pravidelnou stravu pro své klientky. Ty mají však možnost pro přípravu jídla využít společnou kuchyňku. Jídlo si připravují ze svých surovin a v případě, že nemají dostatečné zkušenosti s přípravou jídla, je jim poskytnuta pomoc ze strany klíčových pracovníků (Oblastní charita Náchod, online).

Poskytnutí ubytování

Jak již bylo v podkapitole 3.2.1 Charakteristika zařízení zmíněno, DMD poskytuje ubytování pro klientky maximálně po dobu jednoho roku. Smlouva se zpravidla uzavírá na dobu tří měsíců s možností prodloužení o další tři měsíce. Smlouvu lze prodlužovat víckrát, nejvýše však po dobu jednoho roku. V budově, kde DMD sídlí, je k dispozici komunitní ubytování a samostatné bytové jednotky, neboli garsonky. V budově je celkem osm pokojů pro komunitní ubytování a čtrnáct garsonek. Nejprve klientky bydlí v komunitním ubytování, kde se nachází společná kuchyňka a společné sociální zařízení. Klientky mohou také využívat vnitřní i venkovní společné prostory jako je např. dětská herna, PC učebna, společenská místnost nebo zahrada. Cena za ubytování je pro zletilou osobu 110 Kč na den a pro dítě 50 Kč na den (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

Úklid všech prostor zajišťují samy klientky. Úklid společných prostor probíhá jednou denně dle rozpisu služeb. Klientky mají k dispozici šest praček a možnost vypůjčení sušáku na prádlo, žehličky a žehlicího prkna. Prádlo si mohou prát každý den kromě úterý (Oblastní charita Náchod, online).

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Klíčovní pracovníci pomáhají klientkám s řešením jejich situace a s naplňováním dohodnutých cílů v z individuálního plánu. Jedná se např. o pomoc a podporu, s hledáním nového bydlení, se zorientování se v jejich finanční situaci, s péčí o domácnost a o dítě, s doprovody na úřady, k lékařům, do škol či k soudům nebo o podporu matek při komunikaci s úřady či jinými institucemi (Oblastní charita Náchod, 2023, online). Klade se důraz na zplnomocnění klientek, aby byly schopné nacházet samy řešení své NSS (Oblastní charita Náchod, online).

Kromě klíčových pracovníků je klientkám k dispozici sociální pracovník, který jim v pracovních dnech může poskytnout základní sociální poradenství. Minimální časová garance je dvacet minut denně (Oblastní charita Náchod, online).

DMD poskytuje i fakultativní činnosti, mezi které patří zapůjčení telefonu v místnosti u zaměstnanců, možnost použití tiskárny, PC, vysavače nebo žehličky či úschova cenností, které klientky nechtějí nechávat na svém ubytování (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

Oblasti pomoci pedagogického pracovníka při řešení nepříznivé sociální situace

DMD poskytuje mimo činnosti uvedené ve Vyhlášce 505/2006 Sb. podporu prostřednictvím pedagogického pracovníka, který se garantovaně věnuje dvakrát týdně dvacet min jednomu klientovi. Pedagogický pracovník působí v Klubíku, kam děti dochází a doučují se, nebo společně hovoří o aktuálních tématech a něco vyrábí. Díky tomu dochází k prevenci sociálně patologických jevů, začleňování dětí do kolektivu a k rozvoji jejich psychosociálních dovedností (Oblastní charita Náchod, online)

Průběh přijímání a ukončování pobytu

Aby se mohla matka s dětmi stát klientkou DMD, musí se nejprve stát zájemcem o službu, což znamená, že musí vyplnit formulář žádost o službu, kde jsou uvedeny informace o zájemkyni, dětech, jejich současné situaci a co by chtěly kromě ubytování. Tento formulář si mohou zájemkyně stáhnout na webových stránkách charity, nebo si osobně vyzvednout přímo v DMD. Žádost mohou následně odevzdat osobně nebo zaslat poštou či emailem.

Na základě žádosti kontaktuje sociální pracovník zájemkyni a domluví se na osobní schůzce, kde se zjišťuje NSS a zájemkyně donese potvrzení o zdravotní způsobilosti. Následně dochází k podpisu smlouvy, která je uzavřena v rozsahu individuálních potřeb klientky, které vyplynuly z rozhovoru o NSS a z údajů uvedených v žádosti. Po podpisu smlouvy se ze zájemkyně stává klientka. Při podpisu jsou zájemkyně informovány o nakládání s osobními údaji, o právech a povinnostech, o možnosti podání stížnosti a s domovním a provozním řádem DMD. Klientky jsou také informovány o výši úhrady za ubytování (Oblastní charita Náchod, 2023, online)

Pobyt v DMD může být ukončen ze strany klientky, ze strany poskytovatele, nebo z důvodu ukončení uplynuté sjednané doby. Poskytovatel může vypovědět smlouvu, pokud klientka porušuje sjednaná pravidla a povinnosti. Jedná se např. o porušení domovního a provozního řádu, neplacení úhrady za ubytování, nebo klientka nespolupracuje na plnění svého individuálního plánu. Dále může vypovědět smlouvu z důvodu naplnění všech cílů, které byli při podpisu smlouvy sjednány, anebo pokud se změnila situace klientky a nepatřila by už do cílové skupiny DMD (Oblastní charita Náchod, 2023, online).

Shrnutí teoretické části

V první kapitole jsem se zaměřila na systém pomoci ohroženým rodinám v ČR., kde jsem v první podkapitole vymezila pojem osamocené rodičovství a rizika, se kterými se mohou osamocení rodiče potýkat. V druhé podkapitole jsem představila jednotlivé sociální služby jejichž cílovou skupinu tvoří rodiny s dětmi. Pro účely této práce jsem větší pozornost věnovala azylovým domům.

Druhá kapitola se již věnuje samotným příčinám pobytů v DMD. Popisuji zde problematiku bezdomovectví a ztráty bydlení, domácího násilí, chudoby, nezaměstnanosti, zadluženosti a nedostupného bydlení.

Poslední kapitola představuje konkrétní výčet sociálních služeb v okrese Náchod. Také jsem zde popsala DMD SV. ANNA ve kterém byl zrealizován výzkum. Zaměřila jsem se na popis zařízení a jednotlivé činnosti, jež dle zákona 106/2008 Sb., o sociálních službách v platném znění poskytují.

V následující části se již věnuji samotnému výzkumu, kde na základě teoretických východisek zjišťuje nejčastější příčinu opakovaných pobytů v DMD v Náchodě.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 Metodické ukotvení výzkumu

V empirické části této práce se budu věnovat představení hlavního cíle a jeho operacionalizace do dílčích cílů, které budou společně s tazatelskými otázkami uvedeny v transformační tabulce. Také popíši zvolenou výzkumnou strategii společně s metodou šetření a uvedu rizika, které z této volby vyplývají. Dále představím výběr vzorku, popíši průběh šetření a způsob zpracování získaných dat a zaměřím se etická rizika plynoucí výzkumného šetření. Poté si již budu věnovat samotnému popisu a interpretaci výsledků a následně jejich shrnutí.

4.1 Hlavní cíl výzkumného šetření a dílčí cíle

Hlavním cíl této bakalářské práce je zjistit nejčastější příčinu opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi v Náchodě. Tento cíl jsem zvolila na základě praxe, kterou jsem absolvovala v již zmíněném DMD. Četnost opakovaných pobytů je dle pracovníků v DMD poměrně vysoká, avšak nejsou schopni určit, z jaké příčiny se tento jev děje. K dosažení hlavního cíle jsem na základě literatury a praxe v DMD stanovila pět dílčích cílů.

Dílčí cíle:

DC1: Zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena objektivními nebo subjektivními faktory.

DC2: Zjistit, zda má původní rodina matky vliv na její opakovaný pobyt v DMD.

DC3: Zjistit, zda se příčina prvního pobytu shoduje s příčinou pobytu opakovaného.

DC4: Zjistit, zda má průběh prvního pobytu vliv na opakovaný pobyt v DMD.

DC5: Zjistit, zda byla klientka po ukončení pobytu v DMD odkázána na sociální službu poskytující pomoc rodinám s dětmi.

4.2 Transformace dílčích cílů a tazatelských otázek

Na základě dílčích cílů jsem operacionalizovala tazatelské otázky, které jsou společně s cíli, indikátory a hlavním cílem zaznamenány v transformační tabulce.

Tabulka 1: Transformační tabulka

Zjistit nejčastější příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi		
Dílčí cíle	Indikátory	Tazatelské otázky
DC1: Zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena objektivními nebo subjektivními faktory.	Vzdělání Počet dětí Rodinný stav Zdroj příjmů Příčina opakovaného pobytu	TO1: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání? TO2: Kolik máte dětí? TO3: Jaký je váš rodinný stav? TO4: Jaký je zdroj vašich příjmů? TO5: Jaká byla příčina vašeho opakovaného pobytu v DMD?
DC2: Zjistit, zda má původní rodina matky vliv na její opakovaný pobyt v DMD	Původní rodina Kontakt s rodiči	TO6: Vyrůstala jste v dětství s rodiči? TO7: Jste s rodiči stále v kontaktu?
DC3: Zjistit, zda se příčina prvního pobytu shoduje s příčinou pobytu opakovaného.	Příčiny prvního pobytu Příčiny opakovaného pobytu	TO8: Pokolikáté jste ubytovaná v DMD? TO9: V jakých DMD jste byla v minulosti ubytovaná? TO10: Jaká byla příčina vašeho prvního pobytu v DMD? + TO5
DC4: Zjistit, zda má průběh prvního pobytu vliv na opakovaný pobyt v DMD.	Délka prvního pobytu Důvod ukončení pobytu Bydlení mezi pobyty (kde a jak dlouho) Naplnění cílů při prvním pobytu Subjektivní pocit prospěšnosti pobytu	TO11: Jak dlouho jste bydlela v prvním DMD? TO12: Z jakého důvodu byl ukončen váš první pobyt v DMD? TO13: Kde jste bydlela mezi pobyty v DMD? TO14: Jak dlouho jste bydlela mimo DMD?

		TO15: Podařilo se vám během prvního pobytu naplnit všechny cíle z IP? (Pokud ne, tak z jakého důvodu?) TO16: Byl pro vás pobyt prospěšný?
DC5: Zjistit, zda byla klientka po ukončení pobytu v DMD odkázána na sociální službu poskytující pomoc rodinám s dětmi.	Informovanost o sociální službě Spolupráce se sociální službou	TO17: Byla jste během prvního pobytu informována o jiné sociální službě? TO18: Spolupracovala jste po odchodu z DMD s nějakou sociální službou?

zdroj: vlastní

4.3 Výzkumná strategie

Pro účely této bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní strategii výzkumu, při kterém byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru a studium dokumentace jednotlivých informantů.

Pro kvalitativní výzkumnou strategii jsem se rozhodla na základě možnosti získat podrobný popis problematiky v konkrétním zařízení.

Kvalitativní strategii výzkumu považuje Hendl (2005) za pružný a nestrukturovaný typ výzkumu, jelikož se výzkumné otázky, které si výzkumník stanoví, mohou v průběhu výzkumu, sběru dat, či analýzy dat doplňovat, nebo modifikovat. Výzkum probíhá v terénu, kde výzkumník sbírá a analyzuje všechny informace, díky kterým získává odpovědi na své výzkumné otázky. Dle Miovského (2006) je kvalitativní výzkumná strategie jedinečná a neopakovatelná. Pro popis, analýzu a interpretaci výsledku využívá kvalitativní metody. Jedná se o nestrukturovaný přístup, při kterém lze provádět změny v průběhu výzkumu s čímž se ztotožňuje i Hendl (2005).

4.3.1 Metody šetření

Jako metodu šetření jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, jelikož umožňuje pružně reagovat na odpovědi informantů a doptávat se na doplňující informace, díky kterým lze lépe porozumět a pochopit pohled informantek na danou situaci.

Při polostrukturovaném rozhovoru si výzkumník předem připravuje tazatelské otázky, na které následně informanti odpovídají. U připravených otázek však lze v průběhu rozhovoru zaměňovat pořadí, díky čemuž může výzkumník pružně reagovat na odpovědi informanta. Rozhovor má však jasně stanovené jádro, tedy počet témat a otázek, na které se výzkumník během rozhovoru musí zaměřit. Poté v průběhu rozhovoru pokládá doplňkové otázky, aby si ověřil, zda dané odpovědi porozuměl a rozpracovává tak téma více do hloubky, díky čemuž lépe naplní výzkumné otázky. Doplňkové otázky mohou kromě ověření správnosti chápání dané problematiky, sloužit k uvolnění atmosféry a motivování účastníka rozhovoru (Miovský, 2006).

Kromě polostrukturovaného rozhovoru jsem využila metodu studium dokumentace. Konkrétně byly využity složky klientek z DMD ke komparaci s odpověďmi z rozhovorů. Dle Hendla (2005) lze při studiu dokumentů získat informace, které by se běžně těžko získaly. Miovský (2006) zas poukazuje na specifčnost dokumentů, která je dána tím, že je nevytváříme, tedy jejich existence není závislá na našem výzkumu. Jedná se již o vytvořená data, která je zapotřebí shromáždit.

4.3.2 Rizika a výhody kvalitativní výzkumné strategie

Výhodou této výzkumné strategie je podrobný vhled do dané problematiky a možnost pozorování informantů v jejich přirozeném prostředí. Také je možné v průběhu výzkumu upravovat výzkumné otázky. Nevýhodou však může představovat časová náročnost sběru a analýzy dat. Oproti kvantitativní výzkumné strategii jsou výsledky hůře zobecnitelné a mohou být snadno ovlivněny výzkumníkem (Hendl, 2005). Riziko také představuje samotný záznam rozhovoru, kdy z důvodu selhání techniky, či odmítnutí pořízení audiozáznamu může dojít k ručnímu přepisu a následnému zkrácení či úplné absenci některých odpovědí. Mimo jiné by ruční přepis mohl pro informanty představovat rušivý element.

4.4 Výběr výzkumného vzorku

Pro výběr výzkumného vzorku byla využita metoda záměrného (účelového) výběru, která je dle Miovského (2006) považována za nejrozšířenější metodu při volbě kvalitativní výzkumné strategie. Při využití této metody jsou informanti vyhledáváni na základě určitých vlastností, které musí splňovat. Je zde nutná také dobrovolná účast na výzkumu. Při výzkumu jsem konkrétně zvolila záměrný výběr přes instituce, kdy informanti představují klienty konkrétní instituce a využívají jejich služby.

Pro účely mé bakalářské práce jsem oslovila DMD SV. ANNA v Náchodě. O konkrétním chodu zařízení pojednává kapitola 3.2. Domov pro matky s dětmi SV. ANNA. Nejprve jsem prostřednictvím emailu kontaktovala vedoucí DMD s prosbou o realizaci výzkumu v jejich zařízení. Následně proběhla osobní schůzka, při které jsem vedoucí sdělila kritéria a průběh výzkumu. Na základě kritérií (viz následující kapitola) mi vedoucí zařízení vytipovala sedm potencionálních informantek, kdy pět z nich poskytlo souhlas s účastí na rozhovoru a s nahlédnutím do klientských složek.

4.4.1 Kritéria pro výběr vzorku

1. Klientka DMD SV. ANNY v Náchodě.
Náchodský DMD jsem zvolila na základě mé praxe, kterou jsem zde vykonávala. DMD jsem také volila na základě mého bydliště, abych mohla být při realizaci rozhovorů flexibilní a znala danou lokalitu
2. Klientka opakovaně využila služby DMD. V době rozhovoru využila minimálně podruhé služby DMD. Nebylo však stěžejní, ve kterém DMD byla ubytována v minulosti.
3. Klientky se musely výzkumu účastnit dobrovolně, aby se snížilo riziko nepravdivých či strohých odpovědí a bylo možné s klientkami vytvořit důvěrný a bezpečný prostor.

4.5 Etická rizika

Dle Hendla (2005) existují zásady etického jednání při výzkumu. Mezi ně lze zařadit informovaný souhlas. Informanti by vždy měli s výzkumem souhlasit a jejich účast by měla být dobrovolná. Riziko kvalitativní výzkumné strategie může také představovat anonymita. Při rozhovoru nemusí být informanti ochotni hovořit o citlivých tématech. Pro zmírnění tohoto rizika jsem informantkám předala informovaný souhlas (viz příloha

č. 1), ve kterém souhlasili s pořízením nahrávky rozhovoru se zpracováním sdělených informací, také byly seznámeny s možností neodpovědět na otázku případně s možností ukončení rozhovoru. Následně jsem je ujistila, že nikde nebudou jmenováni a nahrávky rozhovorů budou po přepisu smazány. Dále reflektovala riziko obavy sdělit informace, které klientky nechtějí prezentovat před vedením. Byly však seznámeny s tím, že všechny informace jsou anonymní a v případě jejich nesouhlasu nebudou použity ani předány pracovníkům DMD.

4.6 Popis a průběh šetření

Výzkum této práce byl zrealizován v Domově pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě. Zařízení jsem si vybrala na základě mé předchozí praxe, kdy jsem byla domluvena s vedoucí zařízení na možnosti zaměření mé empirické části na DMD. První kontakt proběhl s vedoucí zařízení prostřednictvím e-mailu v první polovině února roku 2023. Požádala jsem ji o osobní schůzku a stručně popsala kritéria pro výběr vzorku a průběh šetření. Osobní schůzka proběhla na začátku března, Na schůzce jsem představila téma a hlavní cíl práce (viz kapitola 4.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky), konkrétní kritéria pro výběr vzorku (viz kapitola 4.5.1 Kritéria pro výběr vzorku), výzkumnou strategii a metody šetření (viz kapitola 4.3 Výzkumná strategie a 4.3.1 Metody šetření) a tazatelské otázky (viz Tabulka 1: transformační tabulka). V době realizace výzkumu bylo v DMD ubytováno čtrnáct klientek. Na základě mých kritérií mi vedoucí zařízení vytypovala sedm z nich. Domluvily jsem se, že si ověří, zda klientky souhlasí s účastí na výzkumu a následně se mi ozve prostřednictvím e-mailu. Na schůzce jsem také dle svých časových možností navrhla termíny, ve kterých by se mohly rozhovory uskutečnit. V polovině března mě kontaktovala a sdělila mi, že s účastí souhlasilo pět ze sedmi klientek a vypsala mi dva termíny konkrétními časy pro realizaci rozhovorů.

Před samotnými rozhovory jsem vytvořila informovaný souhlas s účastí na rozhovoru (viz Příloha č. 1), který obsahoval souhlas s nahráváním rozhovoru a jeho následným přepisem, se zpracováním poskytnutých informací, s možností neodpovědět či ukončit rozhovor a se zachování anonymity při zpracování poskytnutých informací. V případě nesouhlasu s pořízením nahrávky, jsem byla připravena odpovědi zapisovat. Rozhovory probíhaly v prostorách DMD, konkrétní v počítačové místnosti, kde nedocházelo k rušení okolními vlivy. Na začátku každého rozhovoru jsem se informantkám představila,

seznámila je s mou prací, předala informovaný souhlas a následně spustila diktafon na mobilním zařízení. Průměrná délka jednoho rozhovoru byla čtrnáct minut. V průběhu rozhovoru jsem se prostřednictvím doptávání se a přátelským přístupem snažila o vytvoření uvolněné atmosféry, aby se informantky cítily příjemně a nebály se mi svěřit. Na závěr rozhovorů jsem všem informantkám poděkovala za jejich otevřenost a za účast a popřála jim hodně štěstí při hledání nového bydlení. Po ukončení všech rozhovorů mi vedoucí poskytla složky informantek, do kterých jsem měla možnost nahlédnout a provést komparaci s odpověďmi z rozhovorů. Informace ze složek jsem si však nemohla zaznamenat, jelikož by to bylo v rozporu s GDPR.

4.7 Způsob zpracování získaných dat

Získané nahrávky v aplikaci Diktafon jsem uložila do notebooku a následně jednotlivé nahrávky vložila do Wordu. Transkripce byla však velmi nekvalitní. Pokusila jsem se nahrávku spustit a prostřednictvím diktování vytvořit kvalitnější transkripci. Nakonec jsem však musela nahrávky poslechnout znovu a přepsat ručně. Nevýhodou této techniky byla vysoká časová náročnost.

Na základě zjištěných dat jsem provedla komparaci s klientskými složkami. Vzhledem k nemožnosti přepisu informací ze složek, proběhla komparace pouze na základě hledání odlišností mezi sdělenými informacemi a informacemi uvedenými ve složkách. Při komparaci jsem nespatriila žádné odlišnosti.

Ke zpracování dat bylo využito kódování, které dle Hendla (2005) slouží k rychlejšímu a snadnějšímu zpracování výsledků. Jedná o přiřazování klíčových slov k odpovědím z rozhovorů a vytváření kódů, na základě kterých je následně možné pracovat s většími významovými celky a vytvářet tak kategorie. Tento postup jsem také při zpracování získaných dat zvolila. V následující kapitole jsou již popsány výsledky doplněné o výpovědi jednotlivých informantů.

5 Popis a interpretace výsledků

V této podkapitole se budu věnovat popisu a interpretaci výsledků, kdy budu postupovat dle jednotlivých dílčích cílů a tazatelských otázek uvedených v transformační tabulce (viz Tabulka č. 1) U každého cíle je v závěru uvedena tabulka, která slouží pouze ke zpřehlednění odpovědí na tazatelské otázky.

5.1 Popis a interpretace dílčího cíle č. 1

DC1: Zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena objektivními nebo subjektivními faktory.

K tomuto cíli byla vytvořena kategorie **důvod pobytu**. Kódy pro tuto kategorii jsou: základní vzdělání, děti, přítel, dávky, ztráta bydlení.

Dílčí cíl č. 1 byl zkoumán na základě pěti tazatelských otázek (TO1, TO2, TO3, TO4, TO5) Cílem bylo zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena vnitřními, či vnějšími faktory. Rozdíl mezi objektivním a subjektivním faktorem popisují v druhé kapitole.

Nejprve jsem zjišťovala, jaké mají informantky nejvyšší dosažené vzdělání. Všechny informantky mají ukončené základní vzdělání. Informantka č. 2 navíc absolvovala různé kurzy. „**Základní. Jinak mám kurzy jakoby certifikáty, mám na počítače, prodavačku a vlastně mám i pomocnou sílu v kuchyni.**“ (I2)

Dále jsem se ptala na počet dětí. Při otázce některé informantky sdělily počet dětí, které s nimi žijí společně v DMD a počet dětí, které nemají v péči. Zbylých informantek jsem se na tuto informaci doptávala, abych získala odpověď od všech. Počet dětí se pohyboval v rozmezí dvě až šest dětí na jednu informantku. V DMD mohou však mít informantky u sebe pouze 4 děti. S tímto problémem se potýkala Informantka č. 3, která žila se čtyřmi dětmi v DMD a zbylé dvě pobývaly u matky informantky. „**6 ale 1 mám u mamky péči. Ještě starší je taky u mamky, protože tady je malá kapacita. Tady je jenom pro 4 děti.**“ (I3) Informantka č. 1 měla v DMD dvě děti a dvě v pěstounské péči. S umístěním dětí do pěstounské péče se potýkala také Informantka č. 4. „**5. Tady mám u sebe 3 a dvě mám v pěstounský péči.**“ (I4) Zbylé dvě informantky měly v péči všechny děti. Pouze Informantka č.2 měla jednoho syna již plnoletého, tudíž s ní v DMD již nebydlel.

Dále jsem zjišťovala, jaký je rodinný stav informantek. Přesněji jsem se doptávala, zda mají přítele a případně zda informantce poskytuje finanční podporu. Z odpovědí vyplynulo, že většina informantek má přítele. Ti však nepředstavují finanční podporu, která by pomohla s řešením jejich NSS. „**Mám přítele, kterej jako teď momentálně se mnou není, ale jako scházíme se. Jako on mi platí alimenty, ale je na ulici.**“ (I1). *Ano mám, přítel je v domově na půli cesty.*“ (I3). „*No, mám no. Máme spolu děti, žili jsme spolu dvanáct let, ale prostě začal blbnout a tím pádem proto to je tak, jak to je. Vždycky... vždycky skončím tady, no.*“ (I5). Informantka č. 2 mi sdělila, že aktuálně přítele nemá, ale je však v kontaktu s bývalým manželem, se kterým má dobré vztahy. Informantka č. 4 je aktuálně sama a o bývalých partnerech se nezmínila.

Také mě zajímal zdroj příjmů informantek. Největším zdrojem příjmů jsou dle odpovědí dávky. Čtyři informantky byly v době rozhovorů nezaměstnané. Pouze informantka č. 5 docházela do zaměstnání. Kromě zaměstnání pobírá přídavek na dítě (dále PnD), jelikož na jiné dávky nemá nárok. „**Chodím do práce. Já chodím tady do Sněžky. Já jsem se tam vrátila. Pracovala jsem tam, než jsem měla děti a byla jsem svobodná. No a teď po deseti letech jsem se tam vrátila zpátky.**“ (I5). Informantka č. 1 pobírala příspěvek na bydlení, který jí byl však vyplacen zpětně na předchozí byt a nyní čeká na vyřízení doplatku na bydlení (dále DnB) a pobírá PnD, ze kterého však hradí výživné. Informantka č. 2 pobírala PnD, DnB, příspěvek na živobytí (dále PnŽ) a náhradní výživné. Informantka č. 3 si vyčerpala rodičovský příspěvek v období dvou let a nyní je v evidenci uchazečů o zaměstnání. Nemá však hlídání, jelikož DMD nezajišťuje hlídání dětí a partner, který pobývá v domově na půli cesty nemá možnost návštěv, tudíž nemůže ani on vypomoci. Její příjmy tedy prozatím tvoří PnŽ, PnD, PnB a podpora v nezaměstnanosti. V evidenci uchazečů o zaměstnání je také informantka č. 4, která pobírá PnŽ, DnB a PnD. „**Jsem v evidenci uchazečů o zaměstnání. Moje příjmy jsou živobytí, doplatek na bydlení a přídavek na dítě.**“ (I4).

Následně jsem informantkám položila otázku na příčinu opakovaného pobytu v DMD, tedy jejich posledního pobytu. Odpovědi na tuto otázku budou nadále využity i u dílčího cíle č. 3. Tři informantky (I1, I3, I4) se v DMD ocitly z důvodu ztráty bydlení. Informantka č. 1 byla nucena opustit byt z důvodu navýšení nájmu, který nedokázala hradit. Informantka č. 3 byla nucena opustit byt z finančních důvodů. Majitel bytu požadoval příliš vysoký nájem i přes to, že se jednalo o bydlení v nevyhovujících

podmínkách. „*To bylo 3 + 1, ale kdybyste viděla ten byt, tak byste utekla. Já, když jsem vešla do bytu, tak jsem se bála jít do toho bytu. On otevřel dveře tak samý pavučiny. Tam deset let nikdo nebyl, to byla stará bytovka, ale **já jsem v tu chvíli neměla kam jít**. Víte co, tak v nouzi jsem to vzala.*“ (I3). Následně pobývala u matky na ubytovně, kde však dlouhodobé společné soužití nebylo možné z důvodu stísněného prostoru. Informantka č. 4 byla jako předešlé informantky také nucena opustit byt, a to z důvodu nevyhovujících podmínek. „*Bydlela jsem v pronajatém bytě v Úpici a když jsem se tam nastěhovala, tak to šlo, protože vlastně bylo léto, ale pak začínala zima a v baráku, kde jsme bydleli, nebyly udělaný revize na komíny, takže se nemohlo topit. A já mám vlastně nad dětma určený **soudní dohled**, takže mě navštěvovala sociální pracovnice, co má na starost děti a kurátorka dětí, který řekly teda, že to jsou **nevyhovující podmínky pro děti**, protože kdyby se zatopilo, tak to může bouchnout. Takže jsou děti v ohrožení a začaly mě rozesílat žádosti na azylový dům a musela jsem ten byt opustit.*“ (I4). Informantka č. 2 se také potýkala se ztrátou bydlení, avšak její poslední pobyt v DMD byl z důvodu ukončení smlouvy v předchozím DMD. Plynule tedy přešla z jednoho DMD do druhého. A poslední informantka č. 5 byla nucena opustit domácnost, kterou sdílela společně s partnerem. „*Ted' jsem vyloženě jsem utekla sama, že jsem **utekla prostě před partnerem**. Jsem to domluvila, jako že s mým švagrem. Jsem to domlouvala potají, on o ničem nevěděl. Já jsem od něho utekla. Prostě nevěděl to, netušil to. Řekla jsem, že mám maminku v nemocnici, že jedu za ní. Přitom jsem jela sem. Už jsem měla sjednanou schůzku tady a když jsem opravdu už věděla, že mě přijímaj, tak jsem opravdu ten den pak od něho odešla a pak už jsem jenom počkala, až mě sem vezmou*“ (I5).

Informantky se také v průběhu rozhovoru zmiňovaly o problematice nevyhovujících podmínek bydlení, diskriminaci ze strany pronajímatelů a nedostupnosti bydlení. Diskriminaci uvedla informantka č. 3, která poukázala problém s odmítáním z důvodu vícečlenné rodiny. „*Tak jsme hledali jako ještě byt a prostě nic no, protože jsme **vícečlenná rodina**.*“ (I3) S diskriminací se také potýkala informantka č. 4 a to konkrétně s rasovou diskriminací. „*Já to řeknu na rovinu **jako černá, nemám takovou možnost**, když se jdu zeptat na byt, tak mě odmítnou. Řeknou, měla jste nám do telefonu říct, že jste Romka.*“ (I4) S nevyhovujícími podmínkami se potýkala informantka č. 1, 3 i 4. Tyto podmínky následně vedly k určení soudnímu dohledu ze strany OSPOD. Informantky v bytech pobývaly, jelikož nemohly najít jiné finančně dostupné bydlení.

„A já mám vlastně na dětma určenej soudní dohled, takže mě navštěvovala sociální pracovnice, co má na starost děti a kurátorka dětí, který řekly teda, že to jsou **nevyhovující podmínky pro děti**, protože kdyby se zatopilo, tak to může bouchnout.“

(I4)

Tabulka 2: Přehled výsledků DC1

	Vzdělání	Počet dětí	Rodinný stav	Příjmy	Příčina opakovaného pobytu
Informantka č. 1	Základní	4 (v DMD 2)	Přítel /V partnerství	PnD	Ztráta bydlení z důvodu zvýšení nájmu
Informantka č. 2	Základní, kurzy	4 (v DMD 2)	Rozvedená (s bývalým manželem v kontaktu)	Náhradní výživné, PnD, PnŽ	Ukončená platnost smlouvy v jiném DMD
Informantka č. 3	Základní	6 (v DMD 4)	Přítel/V partnerství	PnŽ, DnB, PnD, podpora v nezaměstnanosti	Majitel prodal byt + následný pobyt u matky na ubytovně
Informantka č. 4	Základní	5 (v DMD 3)	Svobodná	PnŽ, DnB, PnD	Ztráta bydlení z důvodu nevyhovujících podmínek
Informantka č. 5	Základní	2	Přítel/ V partnerství	PnD, příjmy ze zaměstnání	Útěk od partnera

zdroj: vlastní

5.2 Popis a interpretace dílčího cíle č. 2

DC2: Zjistit, zda má původní rodina matky vliv na její opakovaný pobyt v DMD.

K tomuto cíli byla vytvořena kategorie **rodiče**. Kódy pro tuto kategorii jsou: matka, otec, styk s rodiči.

Dílčí cíl č. 2 byl zkoumán na základě dvou tazatelských otázek (TO6, TO7). Cílem bylo zjistit, zda původní rodina matky může mít vliv na opakovaný pobyt v DMD. Zajímalo mě zde transgenerační přenos, konkrétně zkušenosti s azylovým domem z dětství či pobyt v ústavním zařízení.

Z odpovědí na otázku, zda informantky vyrůstaly s rodiči bylo patrné, že nemají ani jedna předešlou zkušenost s azylovým domem, či jiným zařízením. „*Ano vyrůstala jsem s rodičema.*“ (I2). „*Ano vyrůstala. Taťka mi umřel a mamku mám a vidím se s ní.*“

(I3). „Rodiče jsou rozvedení, ale jako do svých osmnácti let mě vychovával táta. U něho jsem byla v péči a pak jsem se vlastně osamostatnila.“ (I4). „Já od patnácti let u rodičů nejsem, makala jsem. Pak jsem měla první dítě a bydlela jsem u nich v Hradci.“ (I1).

Také mě zajímalo, zda jsou informantky s rodiči stále v kontaktu. Čtyři informantky uvedly, že jsou nadále v kontaktu s rodiči. Pouze informantka č. 4 odpověď na tuto otázku neuvedla. „Jo určitě, to jsem furt. Já vlastně u rodičů nezůstala, protože moje rodiče jsou starší a mají malinkej byt a můj taťka ještě, i když už mu je dost, chodí do práce a on by se nevyspal. Nevyspal by se vůči dětem a už jsou starší a oni taky chtěj mít klid. Oni mě poskytli tu pomoc na těch čtrnáct dní, než jsem sem nastoupila vlastně, a pak jsem řekla, že prostě to prostě dokážu sama.“ (I5).

Tabulka 3: Přehled výsledků DC2

	Vyrůstání s rodiči	Kontakt s rodiči
Informantka č. 1	Ano	Ano
Informantka č. 2	Ano	Ano
Informantka č. 3	Ano	Ano (s matkou)
Informantka č. 4	Ano (v péči otce)	Neuvedeno
Informantka č. 5	Ano	Ano

zdroj: vlastní

5.3 Popis a interpretace dílčího cíle č.3

DC3: Zjistit, zda se příčina prvního pobytu shoduje s příčinou pobytu opakovaného.

K tomuto cíli byla vytvořena kategorie **shoda příčin**. Kódy pro tuto kategorii jsou: četnost, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, nevyhovující podmínky, nefunkční vztahy

Dílčí cíl č. 3 byl zkoumán na základě čtyř tazatelských otázek. (TO8, TO9, TO10, + TO5).

Zde mě zajímalo, po kolikáté jsou informantky ubytovány v DMD. Informantka č.1 a informantka č. 5 využily služby DMD dvakrát. Z toho oba dva pobyty probíhaly v DMD v Náchodě a jednalo se o jejich druhý pobyt. „**Podruhé**.“ (I1). U zbylých informantek byl již v době realizace rozhovorů počet pobytů v DMD vyšší a to čtvrtý, pátý a sedmý. „**Třikrát jsem byla na azylovém domě v Trutnově a tady jsem poprvé, takže čtyřikrát**.“

(I4). „**Pětkrát.**“ (I2). „*Pětkrát nebo sedmkrát. Ježíš já nevím, nemůžu to spočítat. Já si myslím, že asi **sedmkrát.***“ (I3).

Dále jsem zjišťovala, v jakých DMD byly informantky v minulosti ubytovány. Informantky č. 3, 1 a 5 využily opakovaně služby DMD v Náchodě. Zbylé dvě informantky (I2, I4) měly zkušenost s jinými DMD. „*No spíš ten Pardubický kraj jo, spíš tady jako ten hradecký mám poprvé.*“ (I2). „*Třikrát jsem byla na **azylovém domě v Trutnově** a tady jsem poprvé.*“ (I4).

Také jsem zkoumala příčinu prvního pobytu v DMD. Všechny informantky se ocitly v situaci, kdy neměly kam jít. Informantky č. 1 a č. 3 se potýkaly s problémy ohledně bytových podmínek a dostupnosti bydlení. „*Neměla jsem kde bejt s dětma. Já jsem z toho bytu odešla, nebylo tam teplo a s tím prvním synem jsem tam mrzla. A pak mi dala sociálka soudní dohled na syna.*“ (I1). Při doptání se na danou situaci se klientka svěčila, že kromě nevyhovujících bytových podmínek jí nebyla prodloužena nájemní smlouva i přes zaplacení nájemného. Informantka č. 3 také přišla o bydlení a nepodařilo se jí sehnat jiné. „*Na bydlení nás nikde nevzali.*“ (I3). U zbylých informantek představovaly příčinu prvního pobytu v DMD partnerské problémy. Jedním z problémů byl rozchod s partnerem, který následně pro matku s dítětem představuje obtížnou situaci z hlediska hledání si nové bydlení. „*To si pamatuji to vlastně jsem žila vlastně od T. s tatškou, vlastně s partnerem. Se kterým mám vlastně tu T. a šli jsme od sebe a neměli jsme kam jít v tu chvíli, takže jsme šli do Žamberka.*“ (I2). Jako problémová se také dle odpovědi informantky č. 4 jevila absence partnera a žití na ubytovně, která nedovoluje pobyt společně s dítětem. „*Ano pamatuju, byla jsem těhotná. Čekala jsem první dítě v jednadvaceti a do té doby jsem **vlastně bydlela u matky**, která pak teda nechtěla být sama, tak jsem bydlela u ní, ale vzhledem k tomu, že **maminka bydlela na ubytovně** a já jsem byla těhotná, tak jsem nastupovala na azylový dům, abych měla dítě kam přivést.*“ (I4). S problémy v partnerství se potýkala také informantka č. 5, která byla nucena opustit partnera a stejně jako předchozí informantky neměla kam jít. „*No **prostě jsem od něho šla no**, protože už to bylo... Nebo ne, první jsem neutekla. To bylo tak, že už my jsme se měli až moc strašně dobře, ale ono, jak se říká, rychle k něčemu přibyl a rychle o to všechno přišel. Prostě, jak se říká, nevěděl už, co s penězma, nevěděl už s čím, **tak začal prostě vyvádět, začal fetovat, hrál automaty.** On jako podniká lidi se mu už rozpadli, že jo rozutekli, takže už problémy v práci a už začal tak vyvádět, že už jsme prostě museli jít*

z bytu pryč a byli jsme tady u jeho maminky. No to já jsem to tam taky nedávala, děti taky ne že jo jsou zvyklí na svoje. No, a tak jsem teda šla jinou cestou, to bylo poprvý právě poprvý v životě.“ (I5).

Tabulka 4: Přehled výsledků DC3

	Počet pobytů	Pobyty v DMD	Příčina prvního pobytu	Příčina opakovaného
Informantka č. 1	2	Náchod	Ztráta bydlení z důvodu nevyhovujících podmínek	Ztráta bydlení z důvodu zvýšení nájmu
Informantka č. 2	5	DMD v Pardubickém kraji, 1x Náchod	Rozvod (Opuštění společné domácnosti)	Ukončená platnost smlouvy v jiném DMD
Informantka č. 3	7	Náchod	Ztráta bydlení a problém s nalezením nového bydlení	Majitel prodal byt + následný pobyt u matky na ubytovně
Informantka č. 4	4	3x Trutnov, 1x Náchod	Těhotenství + pobyt u matky na ubytovně	Ztráta bydlení z důvodu nevyhovujících podmínek
Informantka č. 5	2	Náchod	Ztráta bydlení (příčina ztráty byl partner – odchod od partnera)	Útěk od partnera

zdroj: vlastní

5.4 Popis a interpretace dílčího cíle č. 4

DC4: Zjistit, zda má průběh prvního pobytu vliv na opakovaný pobyt v DMD.

K tomuto cíli byla vytvořena kategorie **vztah mezi pobyty**. Kódy pro tuto kategorii jsou: hledání bydlení, cíle, individuální plán, různorodost pomoci.

Dílčí cíl č. 4 byl zkoumán na základě pěti tazatelských otázek. (TO11, TO12, TO13, TO14, TO15, TO16)

Zde mě jako první zajímala délka prvního pobytu. Tři informantky (I1, I2, I3) strávily v prvním DMD rok tedy dobu, po kterou je standartně uzavírána smlouva. „**Rok.**“ (I3). Zbylé dvě informantky využily služeb DMD po dobu třech a devíti měsíců. „**Tři měsíce.** *Tak nějak jsem nastoupila září, říjen a v prosinci jsem se stěhovala.*“ (I5). „*Poprvé v azylovém domě jsem byla devět měsíců do porodu.*“ (I4).

Dále mě zajímalo, z jakého důvodu byl první pobyt DMD ukončen. Pobyt v DMD může být ukončen na základě vypršení smlouvy, nebo ukončení smlouvy před vypršením lhůty, a to ze strany klientky, či DMD. Z odpovědí vyplynulo, že pobyty v DMD byly ukončovány na základě nalezení nového bydlení a vypršením smlouvy. Nové bydlení se podařilo nalézt informantkám č. 1, 4 a 5. „**Našla jsem si podnájem.**“ (I4). Informantkám č. 2 a 3 byl pobyt ukončen na základě ukončení platnosti smlouvy. „**Vypršela tam ta doba no.**“ (I2).

Na otázku, kde informantky bydlely mezi jednotlivými pobyty si rozpomněly pouze na některá mezidobí. Nelze tedy zaznamenat všechna mezidobí jednotlivých pobytů. Z odpovědí však vyplývá, že všechny informantky alespoň jednou žily mezi jednotlivými pobyty v nájemném bydlení. Délka pobytu mimo DMD se pohybovala v rozpětí třičtvrtě roku až čtyři roky. Informantka č.5 se po prvním pobytu vrátila k příteli, kde byla necelý rok. „*A pak jsem utekla sem no. Necelej rok no.*“ (I5). Informantka č. 1, která v době rozhovoru, stejně jako I5, využila služby DMD podruhé, bydlela v nájmu po dobu roku a půl. „**Rok a půl, bydlela jsem i na Moravě.**“ (I1). Informantka č. 4 si při prvním pobytu našla podnájem, odkud však z důvodu nevyhovujících podmínek musela zpět do DMD. Dle jejich slov byla nucena v bytě topit přímotopy a vzhledem k vysokým nákladům za elektřiku neměla dostatečné finance na její hrazení a následně byla odpojena a byla nucena byt opustit. Následně nastoupila do výkonu trestu (důvod nástupu informantka nesvěřila.) a po návratu ji byly děti svěřeny zpět do péče a využila znovu služby DMD.

Poté si našla nájemní bydlení, ze kterého byla nucena se vystěhovat, jelikož majitel byt prodal a využila opětovně služby DMD. Informantka č. 2 pobývala mezi jednotlivými pobyty jednou v nájemním bytě. Bydlení se jí podařilo udržet třičtvrtě roku. „*A tam jsem měla vlastně podnájem, jelikož nám zvednul nájem, takže jsme museli opustit a šli jsme na azylový dům do Žamberka.*“ (I2). Informantka č. 3 si dokázala udržet bydlení po dobu čtyř let, a to konkrétně před posledním pobytem v DMD. Při předešlých pobytech vždy po vypršení smlouvy využila pomoc od rodiny a následně se vrátila zpět do DMD. „*Nejdřív jsem byla vlastně tady ubytovaná, pak jsem šla na chvíli ke tchýni nebo k mamce a pak jsem šla zase sem.*“ (I3).

Dále jsem zjišťovala, na jakých cílech při prvním pobytu informantky pracovaly a zda se jim dané cíle podařilo naplnit. Všechny informantky pracovaly na nalezení nového bydlení. To se podařilo informantkám č. 1, 4 a 5. Informantka č. 1 jiné cíle již nezmínila, tudíž vše zmíněné splnila. Informantka č. 4 měla jako další cíle nalezení zaměstnání a podporu při rozvoji dětí a pomoc s učením. Podařilo se jí splnit všechny cíle kromě zaměstnání. „*Bydlení jo, zaměstnání ne a děti chodily na doučování.*“ (I4). Informantka č. 5 měla za cíl zajistit nástup dětí do školy. Všechny cíle se jí podařilo naplnit. „*Bydlení. No a cíle jsem měla děti, jakože cíle zařídit jim školu, zařídit ostatní tyhle věci. Všechno to jsem vlastně udělala ještě, než jsem sem nastoupila, ale přece jednom vím, co mám dělat. Vím, že musím jít na úřady. Vím, že si musím zařídit školu. To já už jsem měla zařízený ještě, než jsem sem nastoupila.*“ (I5). Nástup dětí do školy měla ve svém plánu také informantka č. 2. Tento cíl společně s našetřením si dostatečných financí se jí podařilo naplnit. Nepodařilo se jí však najít zaměstnání a zařídit školku. Informantka č.3 již zmínila pouze cíl vyřízení dávek HN, který byl naplněn.

V souvislosti s naplňováním cílů jsem se informantek doptávala, zda vnímají první pobyt v DMD jako prospěšný. Zajímalo mě jejich subjektivní pohled na poskytované služby a zda měly pocit nějakého posunu při řešení jejich NSS. Informantky č. 1, 3, 4 a 5 zhodnotily pobyt jako prospěšný. Prospěšnost vnímaly například v poskytnutí zázemí, díky kterému nedošlo k umístění dětí do ústavní výchovy. „*Jo pomohl, byla jsem i vděčná, že ty děti mi nešly do ústavu.*“ (I1). „*Jako pomohlo mně to, protože jsem nepřišla o děti, že jo. Jako přijít o děti v dnešní době, to bych asi fakt už no...*“ (I3). Z odpovědí bylo také možné pozorovat odlišnosti při práci s klientkami v DMD v Trutnově a v DMD v Náchodě. „*Ano, to jo, zas tam je jinej personál, kterej vlastně s vámi dělá pohovory,*

váš klíčový pracovník, pomáhá vám. Nemusí se čekat na to, jestli si něco budeme spořit nebo nebudeme, ale automaticky už máme možnost získat nadaci nějakou doprovázející organizaci, která nás doprovází, pomáhá. Tady to tak není, že jo. Tady si musíte spořit a pak teprve máte nárok na nějakou tu nadaci.“ (I4). Informantku č. 5 zhodnotila prospěšnost obou pobytů, kdy si z každého pobytu něco odnesla a dle jejich odpovědí sama vnímá mezi prvním a opakovaným pobytem posun k lepšímu. Pouze informantka č. 2 vyhodnotila svůj první pobyt negativně. Porovнала to však již s posledním pobytem, kde stejně jako informantka č. 5 vnímala značný posun. „**Nedalo mi to, protože nebyla práce a do školky mi ji nevzali, protože vlastně dcera byla malá, tu dobu neměla povinnou předškolní docházku, takže to byl ten problém, a i kdybych si našla nějakou práci, tak bych neměla, kdo by mě hlídal vlastně holky. Vlastně až tady. Tady jsem se hodně hla, protože jsem si našla práci. Holky chodily, vlastně se osamostatnily a ta nejstarší desetiletá mi vlastně odváděla do školky. Takže tím pádem jsem vlastně nastartovala s tím, že jsem mohla chodit na brigádu aspoň a vydělala jsem si nějaké koruny a který jsem si vlastně uložila tady.**“ (I2).

Tabulka 5: Přehled výsledků DC4

	Délka prvního pobytu	Důvod ukončení	Mezidobí	Cíle (naplnění)	Prospěšnost prvního pobytu
Informantka č. 1	Rok	Nové bydlení	Rok a půl v bytě	Bydlení (Ano)	Ano
Informantka č. 2	Rok	Ukončení platnosti smlouvy	Přesuny mezi DMD + vlastní bydlení (3/4 roku)	Bydlení (Ne) Šetření (Ano) Zajištění školy (Ano) Zajištění školky (Ne)	Ne
Informantka č. 3	Rok	Ukončení platnosti smlouvy	Přesuny mezi DMD + vlastní bydlení	Dávky HN (Ano) Bydlení (Ne)	Ano
Informantka č. 4	9 měsíců	Nové bydlení	Ve výkonu trestu + vlastní bydlení	Bydlení (Ano) Zaměstnání (Ne) Rozvoj dětí (Ano)	Ano
Informantka č. 5	3 měsíce	Nové bydlení	Návrat k příteli	Bydlení (Ano) Zajištění školy (Ano)	Ano

zdroj: vlastní

5.5 Popis a interpretace dílčího cíle č. 5

DC5: Zjistit, zda byla klientka po ukončení pobytu v DMD odkázána na sociální službu poskytující pomoc rodinám s dětmi.

K tomuto cíli byla vytvořena kategorie **provázanost sociálních služeb**. Kódy pro tuto kategorii jsou: spolupráce, SASRD, nízká informovanost

Dílčí cíl č. 5 byl zkoumán na základě dvou tazatelských otázek (TO17, TO18).

Zde jsem zjišťovala, zda DMD poskytuje informace o jiných sociálních službách, se kterými by mohly klientky po odchodu z DMD spolupracovat. Dle odpovědí byly informace o jiných sociálních službách informantkám předány. „*Určitě ano.*“ (I4). „*Ano, byla jsem už o všem informovaná.*“ (I1). Ne vždy to však bylo v takové míře, aby byl zprostředkován kontakt a mohla být navázána spolupráce. „*My jsme se o tom bavili tenkrát, ale nikdo za mnou nijak nepřišel a neřešilo se to pak.*“ (I3). Pouze v případě informantky č. 5 nebyla informace předána z důvodu krátkého pobytu v DMD. „*Vloni jsem tady byla právě tak krátce, že se to nestihlo. My jsme toho stihli fakt strašně málo.*“ (I5).

Také jsem se zajímala, zda informantky po odchodu z DMD s nějakou sociální službou spolupracovaly. Zde se odpovědi lišily. Podporu ze strany sociální služby využily dvě informantky (I1, I4). Konkrétní službu však dokázala zmínit pouze informantka č. 4. Z odpovědi je také patrné prospěšnost spolupráce se SASRD. „*Spolupracovala jsem s oblastní charitou Zvonky. Spolupracovala jsem s nima skoro dva roky. Pak jsem spolupracovala s nadací Hradec Králové, taky oblastní charita a nestěžovala jsem si. Byla jsem ráda, že jsem věděla, že za mnou někdo stojí a že se mnou někdo postupuje dál. Já to řeknu na rovinu jako černá, nemám takovou možnost, když se jdu zeptat na byt, tak mě odmítnou. Řeknou, měla jste nám do telefonu říct, že jste Romka. Vím, že když se mnou jde nějaká pracovnice, která se mnou, která mě doprovází, tak vím, že na to koukají mnohem líp a že ta pracovnice se i zaručuje za toho klienta, protože s nima spolupracuje delší dobu, že jo.*“ (I5).

Zbylé informantky s žádnou sociální službou nespolečně pracovaly. „*Jak jsem říkala, stihlo se toho fakt málo, takže jsem jinou službu nevyužila.*“ (I5). „*S žádnou jsem nespolečně pracovala.*“ (I2).

Tabulka 6: Přehled výsledků DC5

	Informovanost o jiné sociální službě	Spolupráce s jinou sociální službou
Informantka č. 1	Ano	Ano
Informantka č. 2	Ano (nedostatečná)	Ne
Informantka č. 3	Ano (nedostatečná)	Ne
Informantka č. 4	Ano	Ano
Informantka č. 5	Ne	Ne

zdroj: vlastní

Shrnutí výsledků výzkumného šetření

U dílčího cíle č. 1 byl zaměřila na objektivní a subjektivní faktory konkrétně zda který faktor způsobuje příčinu opakovaného pobytu. Z výsledků lze konstatovat, že se základním vzděláním a vyšším počtem dětí mají informantky horší uplatnění na trhu práce, tudíž jsou jejich příjmy tvořeny převážně ze sociálních dávek. Jejich situaci také nepřispívají partneři, kteří pro informantky nepředstavují finanční podporu, tudíž se matky stávají spíše samoživitelkami i přes jejich přítomnost. Rodiny pak nemají dostačené finance na adekvátní bydlení a pobývají v bytech s nevyhovujícími podmínkami a nebo se jim nedaří po finanční stránce bydlení dlouhodobě udržet. Všechny zmíněné informace mohou mít ve výsledku vliv na zacyklení se v pobytech v DMD. Nelze však opomíjet problematiku spojenou s diskriminací ze stran pronajímatelů a s nedostatkem finančně dostupného bydlení v důsledku kterého žijí matky s dětmi v nevyhovujících podmínkách případně jsou tak nuceny opakovaně využít služby DMD. Příčina opakovaného pobytu je tedy dle výsledků způsobena subjektivními i objektivními faktory.

U dílčího cíle č. 2 jsem zjišťovala vliv původní rodiny na příčinu opakovaný pobyt. Z odpovědí informantek vyplynulo, že původní rodina představuje spíše podporu ať finanční nebo poskytnutá přechodného bydlení. Nelze ani tvrdit, že by k opakovanému pobytu vedl pobyt v DMD v dětství, jelikož ani jedna z informantek nevedla zkušenost s DMD z dětství. Původní rodinu matky tedy nelze považovat za primární příčinu opakovaného pobytu. Lze diskutovat o tranzereračním přenosu stylu života a různých návyků, avšak na potvrzení tohoto přenosu by bylo zapotřebí provést podrobnější průzkum zaměřený na dětství jednotlivých informantek. Vliv rodiny na příčinu opakovaného pobytu se tedy neprokázal.

Dílčí cíl č. 3 se věnoval shodě mezi příčinou prvního a opakovaného pobytu. Z odpovědí nelze jednoznačně potvrdit shodu mezi příčinami prvního a opakovaného pobytu. Pouze u jedné informantky lze hovořit o problému, který se opakoval. U ostatních informantek došlo vždy ke ztrátě bydlení, avšak vždy byla tato ztráta ovlivněna jinými faktory. (zvýšení nájmu, prodej bytu, rozvod...) Z výsledku je však patrné, že nalezení a dlouhodobé udržení si bydlení je pro informantky náročné. Lze zde hovořit o nedostupnosti kvalitního a dostupného bydlení pro nízkopříjmové rodiny, jelikož se jako

rizikové ukazují nevyhovující podmínky a finanční problémy při hrazení nákladů na bydlení.

Dále jsem zkoumala průběh prvního pobytu a jeho vliv na opakovaný pobyt. Z výsledků vyplynulo, že průběh prvního pobytu může mít vliv na opakovaný pobyt. V případě, že se nepodařilo během prvního pobytu nalézt nové bydlení, došlo ihned k opakovanému pobytu, jelikož informantky neměly jiné bydlení. Také tyto informantky měly vyšší počty opakovaných pobytů v DMD. V průběhu rozhovorů některé informantky poukazovaly na odlišnosti v přístupu pracovníků v jednotlivých DMD a to konkrétně v důslednosti v oblasti naplňování cílů, což může mít vliv na motivaci klientek ke změně a posunu při řešení jejich NSS. I přes ne vždy naplněné cíle, hodnotily informantky první pobyt spíše jako prospěšný. Všem se také podařilo alespoň jednou mezi jednotlivými pobyty získat a na nějakou dobu si udržet nájemní bydlení.

Poslední dílčí cíl (č.5) se zabýval odkazováním informantek na sociální služby poskytující pomoc pro rodiny s dětmi. Z výsledků vyplynulo, že informovanost o jiných sociálních službách je stěžejní pro následné navázání spolupráce. Většina informantek byla o sociálních službách informovaná, avšak ne vždy v takové míře, aby následně s danou službou navázaly spolupráci. V případě navázání spolupráce bylo ze stran informantek poukazováno na prospěšnost spolupráce. Nelze však tvrdit, že by navázání spolupráce s jinou sociální službou zajišťovalo nižší počet opakovaných pobytů. I přes to spatřuji potřebu větší informovanosti a provázanosti mezi jednotlivými sociálními službami a DMD, aby bylo možné s klientkami pracovat i v jejich přirozeném prostředí na udržení si nájemního bydlení.

Závěr

V teoretické části jsem se snažila přiblížit úskalí související s osamoceným rodičovstvím, popsat příčiny pobytů v DMD a následně představit jednotlivé sociální služby zaměřené na rodiny s dětmi v okrese Náchod společně s Domovem pro matky s dětmi SV. ANNA v Náchodě. Problematice opakovaných pobytů se však literatura problematice příliš nevěnuje, tudíž pro mě bylo obtížnější zpracovat výzkumnou část této práce. Z výzkumného šetření pak vyplynulo, že každý životní příběh klientky specifický a je zapotřebí příčiny posuzovat individuálně.

V empirické části jsem provedla výzkum prostřednictvím kvalitativní výzkumné strategie za pomoci polostrukturovaného rozhovoru, který mi umožnil doptávat se na nejasnosti a pružně reagovat na odpovědi informantek, díky čemuž se mi s nimi podařilo lépe navázat důvěru a vytvořit tak příjemné a bezpečné prostředí při realizaci rozhovorů.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit nejčastější příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi. Cíl byl rozdělen do pěti dílčích cílů, které se také podařilo naplnit. Prvním dílčím cílem bylo zjistit, zda je příčina opakovaného pobytu způsobena objektivními nebo subjektivními faktory. V praxi se ukázalo, že příčiny opakovaných pobytů jsou způsobeny oběma faktory, které se vzájemně ovlivňují. Jednalo se o míru dosaženého vzdělání a počet dětí, což může ovlivnit uplatnění na trhu práce a následně příjmy, které byly u informantek spíše tvořeny sociálními dávkami, jenž nemusí být dostačující pro zajištění základních potřeb pro všechny členy domácnosti a současně hrazení nákladů na bydlení. Zároveň se informantky potýkaly s nevyhovujícími bytovými podmínkami, s diskriminací ze stran pronajímatelů a s případnou absencí finančně dostupných bytů.

V druhém dílčím cíli jsem zjišťovala, zda má původní rodina matky vliv na její opakovaný pobyt. Z výsledků bylo patrné, že původní rodina matky představuje spíše podporu nežli samotnou příčinu opakovaného pobytu. Všechny informantky vyrůstaly s rodiči a nadále s nimi udržují kontakt. Některé u svých rodičů pobývaly na přechodnou dobu. Lze tedy říci, že mají rodiče na informantky spíše pozitivní vliv. U třetího dílčího cíle se mi podařilo zjistit, že se první příčina pobytu v DMD s příčinou opakovaného spíše neshoduje. Všechny pobyty byly ovlivněny různými faktory, a i když například došlo ke ztrátě bydlení, tak v tom pokaždé hrály roli jiné faktory.

U čtvrtého dílčího cíle jsem zjišťovala, zda má průběh prvního pobytu vliv na opakovaný pobyt. Zde lze jednoznačně říci, že v případě nenaplnění cíle nalezení nového bydlení jsou klientky nuceny z důvodu vypršení platnosti smlouvy, znovu využít služby jiného DMD. Informantky také poukazyvaly na odlišný přístup při naplňování cílů v jednotlivých DMD. Dle mého názoru by bylo zajímavé provést podrobnější šetření zaměřené na rozdíly poskytovaných služeb a přístupu pracovníků v jednotlivých DMD.

Posledním dílčím cílem bylo zjistit, zda byly klientky po ukončení pobytu v DMD odkázány na návaznou sociální službu. Z výsledků bylo patrné, že informovanost o sociálních službách v DMD probíhá. Ne vždy však byla dostatečná a v případech, kdy klientkám nebyl zprostředkován kontakt a nepracovalo se s nimi na navázání spolupráce, nabídku spolupráce s jinou sociální službou ani nevyužily.

A jaké jsou tedy nejčastější příčiny opakovaných pobytů v DMD? Nejčastěji se jednalo o ztrátu bydlení konkrétně z důvodu nevyhovujících podmínek a nedostatečných financí na hrazení nákladů na bydlení. Obavu z vysokých výdajů spojených s bydlením projevil informantky i v době rozhovorů a poukazyvaly na diskriminaci ze stran pronajímatelů a nedostupnost bydlení. Jako problémové se také jeví vysoké kauce a nezkolaudované prostory, na které nemohou klientky pobírat PnB ani DnB. Z výsledků je však patrné, že problematika opakovaných pobytů je mnohem komplexnější a v důsledku provázanosti jednotlivých faktorů ovlivňujících příčinu opakovaných pobytů nelze stanovit jednoznačnou odpověď proč se klientkám nedaří nalézt a udržet si nájemní bydlení. Podrobnější zkoumání tohoto fenoménu by bylo vhodné pro diplomovou práci.

Tato práce by mohla posloužit jako podnět pro zmapování dostupného bydlení v okrese Náchod a zvážení výstavby nových sociálních bytů. Také by mohla být užitečná sociálním pracovníkům DMD k získání nového pohledu na tuto problematiku. Pro další zkoumání by bylo vhodné porovnat jednotlivé DMD se zaměřením na odlišnosti při práci s klientkami. Na základě zjištěných informací bych navrhovala, aby po ukončení pobytu v DMD po stanovenou dobu navštěvoval sociální pracovník v jejich přirozeném prostředí a pracoval s nimi na udržení si bydlení a případně jim následně zprostředkoval kontakt na SASRD či jinou sociální službu. Uvědomuji si však časovou i finanční náročnost realizace tohoto návrhu.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Transformační tabulka.....	34
Tabulka 2: Přehled výsledků DC1.....	43
Tabulka 3: Přehled výsledků DC2.....	44
Tabulka 4: Přehled výsledků DC3.....	46
Tabulka 5: Přehled výsledků DC4.....	49
Tabulka 6: Přehled výsledků DC5.....	51

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

1. BRŮHOVÁ, D. 2015. *Jak přežít první (k)rok: praktický průvodce nejrizikovějším obdobím samoživitelství*. Praha: Práh.
2. BUDINOVÁ, A. 2012 *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: proFem.
3. DUDOVÁ, R. 2009. Práce jako řešení? Strategie obživy osamělých matek v ČR. *Sociologický časopis*. roč. 45, č. 4. [online] Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/pdfs/gav/2021/02/08.pdf>
4. GOJOVÁ, A., GOJOVÁ, V., LINDOVSKÁ, E. et al. 2014. Způsoby zvládání chudoby a ohrožení chudobou rodinami s nezletilými dětmi. *Sociální práce*. roč. 14, č. 2. [online] Dostupné z: <https://socialniprace.cz/wp-content/uploads/2020/11/2014-2.pdf>
5. GLUMBÍKOVÁ, K., GOJOVÁ, A., 2016. Vnímané potřeby klientek azylových domů pro ženy a matky s dětmi. *Sociální práce*. roč. 16, č. 3. 21-38
6. HAASOVÁ, J. 2005. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: sedm skutečných příběhů*. Olomouc: Univerzita Palackého
7. HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál
8. KREBS, V. 2015. *Sociální politika*. 6. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer.
9. KUCHAROVÁ, V. et al. 2019. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. Sociologické nakladatelství: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
10. KUCHAROVÁ V., JANUROVÁ K. 2016. *Velikost a struktura skupin osob bez domova a osob vyloučených z bydlení*. Praha: VÚPSV
11. MATOUŠEK, Oldřich. 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál.
12. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál.
13. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál
14. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. 2014. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
15. MATOUŠEK O., SNOPEK J. 2014. *Prostupné bydlení*. Praha: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování
16. MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
17. SOBOTKOVÁ, I. 2007. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál.

18. SOKAČOVÁ, L., 2019. Sociální bydlení v koncepci sociálního bydlení ČR 2015 – 2025. In: ČIHÁK, J., a kol. *Úvod do tématu sociální práce v sociálním bydlení*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 10-19.
19. ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál.
20. ŠIVLOVÁ, K., ZLÁMALOVÁ E. 2014. *Práce s klienty projektu Vzestupná spirála (Osoby ohrožené ztrátou domova v důsledku zadluženosti)*. In: *Ztráta domova v kontextu zadlužení*. Olomouc: Charita Olomouc, 38-53
21. ŠPATENKOVÁ, N. 2011. *Krizová intervence pro praxi. 2.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada.
22. ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, M. 2011. *Projekty osobnostního rozvoje v nestandardních výchovných podmínkách*. Praha.
23. VÁGNEROVÁ, M. 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.

Právní normy

1. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách
2. Vyhláška č. 505/2006 Sb.

Elektronické zdroje

1. AUFORI. 2022. *Terénní programy pro osoby ohrožené sociálním vyloučením v královéhradeckém kraji*. [online]. Hradec Králové: AUFORI. [3. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.aufori.cz/co-delame/2-uncategorised/106-terenni-programy-pro-osoby-ohrozene-socialnim-vyloucenim-v-kralovehradeckem-kraji>
2. AUFORI. 2022. *Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi*. [online]. Hradec Králové: AUFORI. [15. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.aufori.cz/co-delame/2-uncategorised/364-socialne-aktivizacni-sluzba-pro-rodiny-s-detmi>
3. DOKOŘÁN. *Archa*. [online]. Náchod: Dokořán [15. 2. 2023]. Dostupné z: <http://www.dokoran.eu/?a=archa>
4. DUBSKÁ, D. 2015. *Samoživitelky: Jak žijí a za co utrácejí u nás a v Evropě?* [online]. Praha: ČSÚ [20. 1. 2023] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/26828110/csav022715.pdf/05b02590-63714a9b-a49b-eab44bea757f?version=1.0>
5. EUROSTAT. 2021. *Glossary: Overcrowding rate*. [online]. [17. 1. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Overcrowding_rate

6. HRONOVÁ, M. 2017. *Ženy – Oběti domácího násilí, statistika za rok 2016*. [online]. [19. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/wp-content/uploads/2017/11/ROSA-statistika-za-2016-web.pdf>
7. Katalog sociálních služeb v Královéhradeckém kraji. *Centrum pro zdravě fungující rodinu*. [online]. Hradec Králové: Královéhradecký kraj. [15. 2. 2023]
Dostupné z: <https://socialnisluzbykhk.cz/sluzba/1351/>
8. Katalog sociálních služeb v Královéhradeckém kraji. *Manželská a rodinná poradna Náchod*. [online]. Hradec Králové: Královéhradecký kraj. [15. 2. 2023].
Dostupné z: <https://socialnisluzbykhk.cz/sluzba/936/>
9. MPSV. 2022. *Sociální začleňování* [online]. Praha: MPSV. [15. 1. 2023]
Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>
10. MPSV. *Registr poskytovatelů sociálních služeb*. [online]. [17. 1. 2023]. Dostupné z:
http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do;jsessionid=820543CD3FC5CC23B8479041129E6329.node1?sd=azylov%C3%A9+domy&zak=Kr%C3%A1lov%C3%A9hradeck%C3%BD&zaok=N%C3%A1chod&SUBSESSION_ID=1670402906723_1
11. NOMIA. 2022. *Centrum pro rodinu*. [online]. Hradec Králové: NOMIA. [15. 2. 2023]
Dostupné z: <https://nomiahk.cz/centrum-pro-rodinu/>
12. Oblastní charita Náchod. 2023. *Popis a realizace poskytování sociální služby*. [online]. [27. 2. 2023].
Dostupné z: <https://nachod.charita.cz/res/archive/002/000434.pdf?seek=1678731838>
13. Oblastní charita Náchod. *Garantovaná nabídka služeb* [online]. [27. 2. 2023].
Dostupné z: <https://nachod.charita.cz/jak-pomahame/sv-anna-domov-pro-matky-s-detmi/>

Seznam příloh

Přílohy č. 1 - Informovaný souhlas II

Příloha č. 2 - Přepis rozhovoru – Informantka č. 5 III

Přílohy č. 1 - Informovaný souhlas

Informovaný souhlas účastníka výzkumu

Byl/a jsem seznámen/a s výzkumem, obsahem a cílem bakalářské práce Anny Hrachové s názvem „Příčiny opakovaných pobytů klientek v Domově pro matky s dětmi.“

S účastí na tomto výzkumu souhlasím a dávám svolení se zpracováním mnou poskytnutých informací a pořízením nahrávky rozhovoru v rámci této bakalářské práce. Jsem seznámen/a a souhlasím s tím, že mnou poskytnuté informace studentka anonymně uveřejní v bakalářské práci společně s přepisem rozhovoru.

V průběhu rozhovoru mám možnost položit doplňující otázky a z jakéhokoliv důvodu mohu rozhovor ukončit či neodpovědět na otázku.

Se vším výše uvedeným jsem seznámen/a, všemu rozumím a souhlasím s tím.

Datum.....

Podpis.....

Příloha č. 2 - Přepis rozhovoru – Informantka č. 5

Vysvětlivky:

T – tazatel

I5 – Informantka č. 5

Přepis rozhovoru:

T: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

I5: Základní.

T: Kolik máte dětí?

I5: Dvě.

T: A obě máte tady u sebe?

I5: Ano, mám.

T: A jak jsou staré?

I5: Holce je 7 a klukovi bude 11.

T: Jaká je váš rodinný stav? Máte partnera?

I5: No, mám no.

T: Z tónu vašeho hlasu usuzuju, že z toho nemáte příliš radost.

I5: No máme spolu děti, žili jsme spolu 12 let, ale prostě začal blbnout a tím pádem proto to je tak, jak to je. Vždycky... vždycky skončím tady no.

T: Aha, rozumím. Budu ráda, když mi za chvíli o tom povíte více. Nyní bych se vás ještě ráda zeptala, jaký je zdroj vašich příjmů?

I5: Chodím do práce.

T: A kam chodíte?

I5: Já chodím tady do Sněžky. Já jsem se tam vrátila. Pracovala jsem tam, než jsem měla děti a byla jsem svobodná. No a teď po 10 letech jsem se tam vrátila zpátky.

T: Tak to je super. A pobíráte k tomu ještě nějaké dávky?

I5: Jenom přídavky, na to jediný mám nárok.

T: A líbí se vám tam?

I5: Jo tak já jsem tam zvyklá. Jsem vlastně přišla a uměla jsem to.

T: A to máte na směny?

I5: Ne právě že tam bylo to na směny, na 2 směny, ale teďka to je udělaný jenom na 1, protože kvůli elektrice odpolední zrušili.

T: Tak to je pro vás ideální.

I5: Je to výhodný, protože já, když jsem se po mateřský tam chtěla vrátit a chtěla jsem jít na jednu směnu a to mi neumožnili. Já jsem takhle měla už smlouvu neurčito a nemohla jsem se tam vrátit. Jsem byla schopná dojíždět z Úpice. To je odsud nějakých 20km. Byla jsem schopná dojíždět, ale s tím, že mě dají na 1 směnu, protože vlastně děti už mohly chodit do školky a oni mi to neumožnili a já jsem musela podepsat výpověď. A tím pádem jsem přišla o odstupný. Tak teďka jsem tam volala znova tím, že teda se budu vracet, protože jsem slyšela, že to je jenom na 1 směnu. No tak teďka jakoby jedu od znova, no.

T: No tak to je ale skvělý, že jste se rozhodla vrátit a znovu pracovat. A nyní mám na vás otázku jaká byla příčina vašeho opakovaného pobytu v tady v Domově?

I5: Teď jsem vyloženě jsem utekla sama, že jsem utekla prostě před partnerem. Jsem to domluvila, jako že s mým švagrem. Jsem to domlouvala potají, on o ničem nevěděl. Já jsem od něho utekla. Prostě nevěděl to, netušil to. Řekla jsem, že mám maminku v nemocnici, že jedu za ní. Přitom jsem jela sem. Už jsem měla sjednanou schůzku tady a když jsem opravdu už věděla, že mě přijímají, tak jsem opravdu ten den pak od něho odešla a pak už jsem jenom počkala, až mě sem vezmou. No a jelikož jsem tady vloni byla, problém tady se mnou nebyl, tak jsem jim zavolala paní vedoucí. Ona zrovna měla dovolenou, byla někde pryč, ale řekla jsem, že chci mluvit jenom s ní že, to je strašně důležitý, ale ta mi to rychle poskytla, řekla jo, určitě zavolejte a okamžitě vás vezmem.

T: A partner to ví?

I5: Jo ví, tak to on jako od začátku věděl. Já jsem mu pak řekla, že od něho prostě odcházím. On ví, že půjdu sem, protože on věděl, že když sem zavolám, že mě vezmou hned. Všude to je větší problém, když voláte třeba do Hradce nebo Pardubic a oni vám řeknou, že dávají přednost hradeckým pardubickým a my jsme ty vedlejší. Takže jelikož já jsem byla tady, takže vím, že mě tak to bylo jediný no že jsem věděla.

T: Rozumím, tam je to pak spádová oblast. Ale moc vás obdivuju, že jste dokázala takto odejít. A jestli se ještě mohou zeptat, zda jste v kontaktu se svou rodinou.

I5: Jo určitě, to jsem furt. Já vlastně u rodičů nezůstala, protože moje rodiče jsou starší a mají malinkej byt a můj tat'ka ještě, i když už mu je dost, chodí do práce a on by se nevyspal. Nevyspal by se vůči dětem a už jsou starší a oni taky chtějí mít klid. Oni mě poskytli tu pomoc na těch 14 dní, než jsem sem nastoupila vlastně a pak jsem řekla, že prostě to prostě dokážu sama

T: To chápu, ale je dobře, že máte takovou podporu.

I5: Jó to určitě.

T: A po kolikáté jste ubytována na azylu?

I5: Podruhý. Vloni jsem říkala, že už v životě ne.

T: A kde jste v jakém zařízení jste byla při prvním pobytu?

I5: Tady.

T: A jaká byla příčina prvního pobytu?

I5: To bylo to samý. No prostě jsem od našla no, protože už to bylo... Nebo ne, první jsem neutekla. To bylo tak, že už my jsme se měli až moc strašně dobře, ale ono, jak se říká, rychle k něčemu přibyl a rychle o to všechno přišel. Prostě, jak se říká, nevěděl už, co s penězma nevěděl už s čím, tak začal prostě vyvádět, začal fetovat, hrál automaty. On jako podniká lidi se mu už rozpadli, že jo rozutekli, takže už problémy v práci a už začal tak vyvádět, že už jsme prostě museli jít z bytu pryč a byli jsme tady u jeho maminky. No to já jsem to tam taky nedávala, děti taky ne že jo jsou zvyklí na svoje. No a tak jsem teda jinou cestou jsem říkala, musím to, než prostě sem, že jo, to bylo poprvý právě poprvý v životě. No a letos... letos jsem vyloženě utekla no, protože od té doby, co jsem odsad' odešla, i když jsme během tří měsíců našli bydlení a šla jsem bydlet, tak prostě jsem myslela, že teda jako že se vzpomatuje, že viděli, jak jsme dopadli a vůbec si nespálil hubu. No bylo to ještě horší, no, litovala jsem toho, že jsem odešla

T: Obdivuju, že jste dokázala odejít a situaci řešit. A jak dlouho jste tu tedy byla při prvním pobytu?

I5: 3 měsíce. Tak nějak jsem nastoupila září, říjen a v prosinci jsem se stěhovala.

T: Takže důvod ukončení pobytu bylo nalezení nového bydlení, rozumím tomu správně?

I5: Ano.

T: A mezi prvním a druhým pobyttem jste tedy bydlela s přítelem?

I5: Mhm a pak jsem utekla sen no.

T: A jak dlouhá byla doba mezi pobytty?

I5: Necelej rok no.

T: No a když jste tu byla vlastně poprvý, tak jste určitě měla nějaké ty cíle v tom plánu. Podařilo se vám je naplnit?

I5: Bydlení. No a cíle jsem měla děti, jakože cíle zařídit jim školu, zařídit ostatní tyhle věci. Všechno to jsem vlastně udělala ještě než jsem sem nastoupila, ale přece jednom vím co mám dělat. Víím, že musím jít na úřady. Víím, že si musím zařídit školu. To já už jsem měla zařízený ještě než jsem sem nastoupila.

T: Rozumím, ono ne každý to takhle ví, takže je dobře, že jste si všechno dokázala takhle rychle zařídit

I5: Paní vedoucí mě pak už tlačila do práce, jenže dcera byla prvňák a jelikož tady Náchod je velkej, tak jsem se strašně bála, neuměla jsem si představit, že by holka mi ráno vstala vypravila se sama do školy a šla přes celej Náchod sama jako v 6 letech. Jsem se bála.

T: Nedivím se.

I5: No tak proto jsem ještě tu práci prostě rychle jsem si ji nehledala, protože jsem měla v hlavě hlavně to bejt tady co nejmíň a opravdu si najít byt i ty rychle pryč.

T: Jasný, prostě být samostatná.

I5: No jasně, no.

T: A jak jste tady byla tenkrát spokojená?

I5: Jo spokojená jsem byla proto jsem se sem vrátila. Tak já tady nemám problémy. Já tady nemám, já si plním to, co mám. Jako cíle taky si plním jaký mám. Dokonce teď už právě mám hodně splnino, spíš vymejšlíme nějaký nový, abych tady vlastně mohla bejt, že jo, protože předtím to bylo naopak. Předtím, když si člověk plnil cíle, tak tady mohl bejt vyloženě do toho roka, ale tady čím dřív ty cíle teďka splníte, tak už nemají s vámi co dělat a musíte jít pryč. Ale to je teda strašná blbost, protože je to pro je to azyl pro matky s dětmi, když jsou v nouzi a teď jako jenom kvůli tomu, že jsou pečliví a všechno si dokážou zařídit tak jako už jste samostatná, není to tak. Třeba jako dobrý, já jsem teď nastoupila do práce, dělám tam už 3 měsíce, mám nějaký plat, ale neumím si představit, když bych měla jít sama do bytu. Bojím se toho.

T: Mhm, tomu rozumím.

I5: Je to přece jenom platit tady a platit v bytě to je rozdíl. Je toho víc a neumím si to představit jako bejt na to sama. Bojím se, jelikož mám 2 děti někde mi garsonku pro děti nedají jenom, abych platila co nejmíň, protože koukají, že to je pro nás malý. A čím větší by, tak to je dražší a taky já si neumím představit, že bych třičtvrtě ze svého platu zaplatila nájem a třeba z 5000 žila, já nevím a teď kde máte placení ve škole. Však jenom teď jsem dala 2000 do školy a včera mě dcera přinesla další peníze a furt a všechno já si to neumím představit nebo oblečení a všechno. Hygiena, teď ty děti furt něco chtěj, že jo. Nejde to, aby prostě byly celý měsíc bez ničeho a byly, no prostě neumím si to představit no. Bojím se toho proto vždycky, když už chci jít bydlet, tak to zkouším s ním jakoby zpátky, protože se bojím, že to prostě nezvládnou.

T: Všem vašim obavám rozumím a máte pravdu, pronajímatele pak hodnotí počet osob a kolikrát menší byt neposkytnou. Zároveň je při návratu k partnerovi zapotřebí počítat s určitým rizikem, že se situace může opakovat.

I5: Noo aby se to pak zas nestalo no. Jenže teďka už je ten rozdíl, teďka už se toho nebojím, protože tím jsem vždycky byla vázaná na něj, do práce jsem nechodila a vyloženě on nás živil, takže to co donesl, záleželo na něm. Já jsem, jak se říká, byla takhle malinká. Ale teďka on vidí a ví, že já už ho ani nepotřebuju. Nájem si zaplatím sama, děti si užívám sama a oblíknu sebe i děti taky sama a zvládám to. Takže teďka

vím, i když do toho bytu pudu a on třeba tu šanci dostane, tak pak není problém, že prostě seber se a vypadni a já to zvládnou sama, protože kdybych to udělala takhle třeba v tomhle tom bytě, tak nevím, z čeho bych zaplatila nájem, nevím, z čeho bych uživila děti... Prostě to bylo bez ničeho, že jo.

JÁ: Jste opravdu silná a určitě to je hned lepší pocit, když víte, že to zvládnete i sama.

I5: Teďka je to lepší pocit. Taková, jak se tomu říká, takovou vyšší... jsem taková, taková jinačí. Vloni jsem se všeho bála.

T: Tak určitě máte i vyšší sebevědomí.

I5: Ano, zvýšilo se mi, tím že teďka už nejsem vázaná jenom na něj, protože furt jsem se tohohle vždycky bála. Co budu dělat, když vodu, jak to s dětma dám a tohle to.. a za mě zezáčátku, mě nikdy nenapadl azyl, to jako vůbec. To vůbec jako. Já v životě ne. To bylo tak před čtyřma rukama, co jsem říkala, já bych tady žít nemohla.

T: Jasný no, ale tak nikdy neříkej nikdy. Alespoň máte teď možnost něco ušetřit a postavila jste se na vlastní nohy.

I5: Přesně, nemůže to člověk říkat, protože nikdy neříkej nikdy.

T: No a přišel vám ten pobyt tady prospěšný?

I5: Jo, určitě jo, určitě jo. Já jsem tady byla spokojená, abych řekla pravdu, mě se ani vodsad' moc nechtělo. Já jsem byla s ním doma a já jsem byla vyloženě zavřená. Já jsem neměla kontakt s nikým. Třeba mě moje sestra nabízela pomoc. Já ti zaplatím byt, kauci a půjdeš bydlet s dětma a najdeme práci a dáš se do kupy a říkám ségra, já mám psychiku tak v háji. Já potřebuju mezi lidí a tím, že půjdu do bytu a zavru se tam taky v nějakém městě, kde nikoho neznám, tak to bude to samé. Ne tak proto jsem řekla, já se vzpomatuju. Víím, že tady budu mezi ženskejma mezi lidma, že to prostě bude to lepší. V Náchodě to znám, zkusím se zeptat právě zpátky do Sněžky, nastoupím si do práce a ten byt už formou teďka na úřadě pomáhají, že dávají na kauci, když ne na kauci, tak pomáhají s vybavením, takže problém není, abych třeba nějaký ten byt našla. Takže jsem to brala tímhle, že prostě zkusím to tady, ať se taky já psychicky dám dokupy. A tím, že teďka chodím do práce, tak je to stokrát lepší.

T: Mhm. A hlavně i kdybyste pak třeba měla bydlet sama, tak kromě přídavek, je třeba i ten příspěvek na bydlení a taky to je jako možnost nějaké podpory, která by vám mohla zas ty finance určitě navýšit.

I5: Je no. Jo tak až půjdu do bytu, tak to zkusím, protože přece jenom budu mít větší placení a tím pádem z toho platu mi to všechno odečtou a vlastně pak by nezbylo než životní minimum.

T: Přesně tak. A když jste tady byla poprvé, informovali vás třeba o nějaké návazné službě, se kterou byste mohla spolupracovat? Třeba jsou sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, které dochází přímo k vám a pomáhají se stabilizací situace.

I5: Vloni jsem tady byla právě tak krátce, že se to nestihlo. My jsme toho stihli fakt strašně málo.

T: Jasný no, tomu rozumím. A spolupracovala jste s nějakou sociální službou po odchodu?

I5: Jak jsem říkala, stihlo se toho fakt málo, takže jsem s nikým nespolupracovala. Ono vlastně ten měsíc se dá říct, že oni vás nechaj, ať se rozkoukáte, ještě když jste poprvý, takže mě ten měsíc nechali bejt no a za dva měsíce už jsem vlastně šla pryč. Jsem se tady ani neohrála. My už jsme ty cíle měli nějaký rozepsaný, ale pak mi to dali ať si to doma dám na ledničku ať třeba zkusím jet podle toho doma, že jo, protože nestihli jsme to.

T: A jak dlouho jste tu teď?

I5: Teď jsem od října taky. Říjen, listopad, prosinec, leden, únor, březen, no teď tady jsem takhle nejdýl no a to je tím, že právě jsem to říkala i paní vedoucí, že doufám, že když už to takhle mám, že právě že mě to tady neukončej, protože našla jsem si práci. To jsem chtěla jako 1. a že když už mám jít do toho bytu, tak si chci něco našetřit. A právě potřebuju, abych si sem mohla teda odkládat, šetřím, abych pro ten začátek tam něco měla, že?

T: Chápu, alespoň nějaký základ je dobrý.

I5: No. A to za jeden měsíc já nezvládnou, že jo. Ale jako jo, prej se nemusím bát. Plním si všechno co mám, chodím do práce, děti se naučily vstávat sami, vypravovat se sami. Tady jsou taky sami než přijdu. Syn pomáhá dceři ze školy, takže jako jezdí sami autobusem. Naučila jsem je jezdit autobusem ráno.

T: Tak super. A kam dojíždí?

I5: Dojíždí jenom kousek, ale jenom to ráno nebo i odpoledne. Ono jim to staví před školou, takže to je dobrý, že oni jenom vystoupí, přejdou chodník a jsou ve škole. No, takže tady ty věci všechno jsem je naučila. Jsem se klepala, u toho bála strašně, ale právě děti už jsou samostatné, tak se nebojím i bydlet, že vím, že do té práce i tak budu moct chodit, že oni ráno vstanou a půjdou a zvládnou.

T: Tak to je hlavní. Já vám moc děkuju za vaši upřímnost a za odpovědi a přeju vám, aby se vám podařilo najít nové bydlení a všechno jste to zvládla.